

Ariel DORFMAN

Ölüm ve Kız

[Death and The Maiden]

Türkçesi
Nesrin Kazankaya

Mitos
Boyut

TIYATRO OYUN DİZİSİ 449

'ÖLÜM VE KIZ'

Ariel DORFMAN

KİŞİLER

Paulina Salaş 40 yaşlarında bir kadın

Gerardo Escobar Eşi, hukukçu, 45 yaşlarında

Roberto Miranda Doktor, 50 yaşlarında

Vakit, şimdi; yer, büyük olasılıkla Şili, ama uzun bir diktatörlük döneminden sonra demokratik bir hükümete kavuşan herhangi bir ülke olabilir.

PERDE I

Sahne 1

(Deniz sesi. Geceyarısından sonra.)

(ESCOBAR'ların deniz kıyısında, kumsaldaki evi. Bir teras ve büyük bir oturma odası/yemek odası alanı. Sofra hazırdır, masanın başında iki iskemle vardır. Büfenin üstünde bir kaset-çalar ve bir lamba vardır. Salonla teras arasındaki duvarda pencereler vardır; perdeler rüzgârda uçuşmaktadır. Terasa açılan bir kapıdan yatak odasına geçilir. PAULINA SALAŞ terasta bir iskemlede oturmaktadır, sanki ay ışığını içer gibidir. Uzaktan bir otomobil sesi duyulur. PAULINA hemen kalkar, öteki odaya geçer, pencereden bakar, çömelir; arabanın farları odayı ışıqla tararken, o artık bir dölüt gibi büzülmüştür. Arabanın fren sesi duyulur, motoru hâlâ çalışmaktadır, ışık alev alev PAULINA'nın üzerindedir. PAULINA büfeye gider, bir tabanca alır, motor sesi kesilince durur, GERARDO'nun sesini duyar.)

GERARDO: *(Dışarıdan)* İçeriye buyurmak istemiyor musunuz? *(Boğuk bir yanıt, ne dendiği duyulmaz)* ... Ama ben gitmeden kesinlikle buluşmalıyız...Ben... evet, pazartesi gidiyorum. Pazara ne dersiniz? *(Yanıt boğuktur, duyulmaz)* ...Eşim bir margarita yapar ki, şaşarsınız, tüyleriniz diken diken olur... Size nasıl teşekkür etsem, bilemiyorum... *(Boğuk yanıt.)* Öyleyse pazara görüşürüz.

PAULINA: *(Tabancayı saklar. Perdelerin arkasına gizlenir. Araba gider, far ışıkları gene odayı tarar. GERARDO girer.)*

GERARDO: Paulina? Sevgilim? Ne kadar da karanlık burası.

(PAULINA'nın perdelerin arkasına saklanmış olduğunu görür. Işık yakar. PAULINA ağır ağır perdelerin arkasından çıkar.) Ya sen?.. Orada ne yapıyorsun öyle? Bu kadar geç kaldığım için özür dilerim... ama ben...

PAULINA: *(Heyecanla.)* Kimdi o?

GERARDO: Benim başıma...her neyse, aldırış etme, önemli değildi. Yalnız, arabanın... neyse ki adamın biri durdu... lastik patladı Paulina. Ay... ben hiçbir şey göremiyorum. *(Bir ışık daha yakar. Sofrayı görür.)* Ah, sevgilim, şu işe bak... yemek soğumuştur... sen de...

PAULINA: *(Bu sahnenin sonuna kadar hep soğukkanlıdır.)* Isıtırız. Yeter ki kutlayacağımız bir şey olsun. *(Kısa sessizlik.)* Senin kutlayacağın bir şey var, değil mi, Gerardo?

GERARDO: Bu sana bağlı.

(Sessizlik. Ceketinin cebinden kocaman bir çivi çıkartır.)

Bil bakalım bu ne? Bu namussuz, benim lastiği patlattı. Peki, lastik patlayınca insan ne yapar? Bagajı açar ve yedek lastiği çıkartır, yani yedek lastik patlak değilse, tabii. Karısı patlak lastiği tamir ettirmeyi hatırlamışsa? Değil mi?

PAULINA: Karısı. Her şeyi ayarlayan hep kadın olacak değil mi? Yedek lastiği sen tamir ettirecektin.

GERARDO: Canım tartışmak istemiyor, ama kararlaştırdığımıza göre...

PAULINA: Yedeği sen tamir ettirecektin. Ben evle ilgilenirim, sen de...

GERARDO: Yardım istemezsin, ama sonra...

PAULINA: ...en azından arabayla...

GERARDO: ...yakınırsın.

PAULINA: Ben hiç yakınmam.

GERARDO: Bu saçma bir tartışma. Ne diye kavga ediyoruz? Ben unuttum bile neden...

PAULINA: Biz kavga etmiyoruz ki, sevgilim. Sen beni, senin yedek lastiği tamir ettirmemekle suçladın.

GERARDO: *Benim yedek lastiğim?*

PAULINA: ...ben de tatlı bir sesle sana dedim ki...

GERARDO: Dur, dur bakalım bir dakika. Dedim ki, yedek lastiği, bizim yedek lastiğimizi tamir ettirmedin. Tamam, bunu tartışırız, ama küçük bir sorun daha var. Kriko.

PAULINA: Ne krikosu?

GERARDO: Tamam işte! Ne krikosu? Sen arabanın krikosunu nereye koydun? Şu, hani, arabayı kaldırmak için...

PAULINA: Arabayı kaldırmak için sana kriko mu gerekli? Peki, ya o güçlü kolların ne işe yarar, benim güzel sevgilim?

GERARDO: *(Onu kollarının arasına alır.)* İşte bu işe. *(Onlar sarmaş dolaş olurken, kısa bir sessizlik.)* Bu kadar çıldırtıcı olup da, neden işin içinden sıyrılabildiğini biliyor musun?

PAULINA: Sanırım biliyorum, ama sen söylesen daha iyi.

GERARDO: Çünkü sen beni çıldırttıkça ben seni daha çok seviyorum. Peki, ama krikoyu ne yaptın?

PAULINA: Anneme verdim.

GERARDO: *(Onu bırakır)* Annene mi? Sen krikoyu annene mi verdin?

PAULINA: Evet, ödünç verdim.

GERARDO: Peki, neden? Öğrenebilir miyim?

PAULINA: Öğrenebilirsin. Ona gerekliydi de ondan.

GERARDO: Oysa bana, yani bize gerekli değildi, öyle mi? Ama olmaz ki sevgilim, böyle bir şey yapamazsın.

PAULINA: Annem arabasıyla güneye gidecekti, ona çok gerekliydi. Oysa sen, her zaman...

GERARDO: Başımı derde sokabilirim.

PAULINA: Hayır.

GERARDO: Evet. Bana bir telgraf geliyor. Cumhurbaşkanı beni görmek istiyor. Yaşamımın en önemli toplantısı için hemen yola çıkmam gerekiyor, dönüşte de namussuz bir çivi yolda pusu kurmuş, beni bekliyor... ben de yolda... normal olarak bir adamın bagajında bulunması gereken şeyleri dehşetle arıyorum... yedek lastik ve kriko. Paulina, şu güzelim, küçücük kafacığın şu

sokmalısın ki...

PAULINA: Benim güzelim, küçücük kafam senin yardım edecek birini bulabileceğini biliyordu. Kimdi? Kadın güzel miydi bari?

GERARDO: Erkek olduğunu söylemiştim.

PAULINA: Hiç böyle bir lâf etmedin.

GERARDO: Neden hep işin içinde bir kadın var sanırsın?

PAULINA: Neden dersin? Doğrusu bilemiyorum. (*Kısa sessizlik.*) Ya adam?.. İyi biri miydi?

GERARDO: Müthiş bir adam. Doğrusu çok şanslıydım...

PAULINA: Bak, gördün mü işte! Sen hep işini ayarlarsın. Sonunda her şey yoluna girer. Oysa annem. Onun lastiği patlasaydı, onun karşısına kim bilir kim çıkardı?.. Bilirsin garip tipleri nasıl kendine çeker, mıknatıs gibi...

GERARDO: Senin annen, benim krikoyla güneyde keyif çatıp cirit atarken, benim yolda saatlerce nasıl beklediğimi bir bilseydin...

PAULINA: Abartmayalım...

GERARDO: Tam kırk beş dakika, kırk beş. Yol aceleci hafta sonu tatilcileriyle tıkabasa doluydu. Arabalar, sanki ben hiç yokmuşum gibi çekip gidiyordu. Ben ne yaptım dersin? Beni görsünler diye kollarımı yel değirmeni gibi döndürüp durdum.. ama kimsenin kılı kıpırdamadı. Bu ülkede sıradan dayanışma duygusu ne oldu dersin? Neyse ki, çok şükür, bu adamcağız... Roberto Miranda... onu davet ettim, bir...

PAULINA: Sizi duydum.

GERARDO: Pazara ne dersin?

PAULINA: Pazar uygun. (*Kısa sessizlik.*)

GERARDO: Pazartesi döneceğimize göre. En azından ben döneceğim. Belki sen de benimle gelirsin dedim, tatili kısa kesersin...

PAULINA: Demek cumhurbaşkanı seni atadı. (*Kısa sessizlik.*)

GERARDO: Evet, öyle oldu.

PAULINA: Mesleğinin doruk noktası.

GERARDO: Pek de doruk denemez. Üstelik atadığı kişiler arasında en genç benim.

PAULINA: Doğru. Birkaç yıl sonra sen adalet bakanı olunca, doruk bu sayılır değil mi?

GERARDO: Ama bu bana bağlı değil ki!

PAULINA: Ona da söyledin mi bunu?

GERARDO: Kime?

PAULINA: Senin iyilik meleğine.

GERARDO: Roberto Miranda demek istiyorsun. Adamı doğru dürüst tanımıyorum bile. Üstelik ben de daha kabul edip etmeyeceğime karar vermiş değilim.

PAULINA: Verdin.

GERARDO: Bana bir iki günlük süre gerekli dedim. Büyük bir onur, ama bir iki gün gerekli dedim.

PAULINA: Bunu cumhurbaşkanına mı söyledin?

GERARDO: Cumhurbaşkanına. Düşünmek için vakit gerektiğini söyledim.

PAULINA: Neden düşünmen gerektiğini anlamıyorum. Sen kararını vermişsin, Gerardo, bunu sen de biliyorsun. Onca yıldır bunun için çabalıyordun, şimdi neden değilmiş gibi yapıyorsun?

GERARDO: Çünkü, en önce... en önce senin evet demen gerekiyor.

PAULINA: Öyleyse, evet.

GERARDO: Bana gerekli olan evet bu değil.

PAULINA: Bendeki evet bu.

GERARDO: Senden başka evetler de duymuştum. (*Kısa sessizlik.*) Eğer kabul edersen, sana güvenebileceğimden emin olmalıyım, sana ters düşmeyeceğinden... Eğer seni başladığın noktaya geri götürürse, benim durumum...

PAULINA: Kırılğan, yenik olur, evet yenilgiye düşersin. Çaresiz kalırsın. Sil baştan, yeniden bana bakman gerekir.

GERARDO: Bu haksızlık. (*Kısa sessizlik.*) Sana baktığım için beni kınıyor musun?

PAULINA: Cumhurbaşkanına böyle mi dedin, eşinin sorunları olabileceğini mi söyledin? (*Sessizlik.*)

GERARDO: O bilmiyor. Kimse bilmiyor. Annen bile bilmiyor.

PAULINA: Bilenler var.

GERARDO: Ben o tür insanlardan söz etmiyorum. Yeni hükümette hiç kimse bilmiyor. Bu konuyu açığa vurmadığımızdan söz ediyorum. Çünkü sen asla... biz hiçbir zaman onların işledikleri suçları açığa vurmadık... onların yaptıkları...

PAULINA: Yeter ki sonuç ölüm olsun.

GERARDO: Paulina, dur bir dakika, sen ne diyorsun?

PAULINA: Senin seçildiğin şu komisyonun görevi yalnızca ölümle sonuçlanan olayları incelemek değil mi?

GERARDO: Bu komisyon, ölümle sonuçlanan ya da ölümle sonuçladığı savında bulunan, insan haklarının çiğnendiği olayları incelemek için kuruldu, evet.

PAULINA: Ancak en vahim olayları?

GERARDO: İlke şu: En kötü suçlara ışık tutarsak, diğer suçlar da aydınlığa çıkacaktır.

PAULINA: Yalnızca en kötülerini mi?

GERARDO: Onarılamaz olanlar.

PAULINA: Onarılamaz olanlar ha?

GERARDO: Bu konuda konuşmak istemiyorum Paulina.

PAULINA: Ben de konuşmak istemiyorum.

GERARDO: Oysa konuşmamız gerekir değil mi? Sen ve ben? Önümüzdeki birkaç ay boyunca akrabalar, tanklar ve kurtulanlarla konuşacağım -ve eve her gelişimde- ben... duyduklarımı senden gizlememi istemeyeceksin ve... ya sen... sen... (PAULINA'yı kollarına alır.) Sen benim seni ne kadar çok sevdiğimi bilseydin. Sen yüreğimin hâlâ nasıl kan ağladığını bilseydin. (Kısa sessizlik.)

PAULINA: (Şiddetle ona sarılarak) Evet. Evet. Evet. Bu evet miydi istediğin?

GERARDO: Evet, bu evet'ti istediğim.

PAULINA: Öğren neler olduğunu. Her şeyi öğren. Söz ver bana her şeyi öğreneceğine.

GERARDO: Her şeyi. Öğrenebileceğimiz her şeyi. Elimizden geldiğince derine inerek. Yeter ki...

PAULINA: İzin verilsin.

GERARDO: Sınırımızı aşmayalım... Sınırlıyız diyelim. Ama bu sınırlar içinde de çok şey yapabiliriz... Vardığımız sonuçları yayınlayacağız. Resmi bir rapor düzenleyeceğiz. Olanlar, nesnel açıdan saptanacak, böylece kimse yadsıyamayacak ve böylece ülkemiz bir daha, hiçbir zaman, asla bunları bir daha yaşamayacak.

PAULINA: Sonra?

GERARDO: Anlamadım.

PAULINA: Kurbanların akrabalarını dinleyeceksiniz, suçları açığa vuracaksınız, peki, suçlular ne olacak?

GERARDO: Bu, yargıçlara kalmış. Mahkemelere, ifadelerin birer kopyası gönderilecek, yargıçlar da bundan sonra...

PAULINA: Yargıçlar? Diktatörlük sürüp giderken, on yedi yıl boyunca, tek bir yaşamı kurtarmak için parmağını oynatmayan yargıçlar mı? Hiç kimsenin kaçırılmadığını iddia edenler mi? Zavallı bir kadının kocası ortadan kaybolunca, adam ondan bıkmıştır da başkasına gitmiştir diyenler mi? Ne demiştin sen bunlar için? Adalet? Adalet? Adalet?

(PAULINA konuşurken hafif hafif ağlamaya başlar sonra bunalımı giderek artar.)

GERARDO: Paulina. Yeter artık. Paulina. (Onu kollarının arasına alır. PAULINA yavaş yavaş sakinleşir.) Vah yavrurum, yazık ona. Yazık benim küçücük kedime. Yazık. Çok üzüldüm. Beni başışla. Lastikmiş, aptal bir krikoymuş, ne kadar da abarttım. Birden ürpermişim, ya yolda bir başına kalan sen olsaydın, far ışıkları çılgılık çılgılığa geçip giderken, hiç kimse durmazken, ya sen olaydın orada bir başına...

PAULINA: Biri dururdu. Belki de aynı adam -Miranda?

GERARDO: Belki. Sanki görevi iyilik meleği olmak. Güç durumunda olan ahmakları ve zarif bayanları kurtarmak.

PAULINA: Bu bana hiç de yabancı gelmedi.

GERARDO: Ruhlarımız benziyor.

PAULINA: Öyleyse iyi biri olmalı.

GERARDO: Ondan iyisi can sağlığı. O. olmasaydı... Pazar günü bir içki içmeye çağırdım onu.
Sakıncası yok ya?

PAULINA: Pazar uygun. Korkmuştum. Araba sesi duymuştum. Baktım, ama senin araban değildi.

GERARDO: Ama bir tehlike yoktu.

PAULINA: Hayır. (*Kısa sessizlik.*)Gerardo. Sen cumhurbaşkanına çoktan evet demiştin değil mi?
Gerçeği söyle, Gerardo. Yoksa, komisyondaki görevine bir yalanla mı başlayacaksın?

GERARDO: Seni incitmek istemedim.

PAULINA: Cumhurbaşkanına kabul ettiğini söyledin değil mi? Bana sormadan önce? Öyle değil mi?
Bana gerçek gerek, Gerardo?

GERARDO: Evet. Kabul ediyorum dedim. Evet, sana sormadan.

Sahne 2

(Bir saat sonra. Sahnede kimse yoktur. Pencereleden yalnızca, önce olduğundan daha solgun, ay ışığı süzülür. Sofra toplanmıştır. Uzaktan denizin sesi duyulur. Yaklaşan bir arabanın sesi; farları oturma odasını aydınlatır, sonra ışıklar kapatılır. Bir araba kapısı açılır ve kapanır. Biri kapıya vurur, önce çekingen, sonra daha güçlü. Yatak odasından PAULINA ve GERARDO'nun sesi gelir.)

PAULINA: (Uzaktan fısıltısı duyulur, dehşet içindedir.) Gitme.

GERARDO: Saçmalama. Bir şey yok, sevgilim.

(Sahne gerisinde bir ışık yakılır ve sonra hemen söndürülür.)

PAULINA: Beni götürmeye geldiler. Beni götürmeye geldiler. Sana anlattım diye çünkü ben...

GERARDO: Dur sevgilim, dur. (Kapı, daha ısrarlı vurulur.) Seni götürmeye gelen yok. Kim bilir...

PAULINA: Dikkatli ol. Söz ver bana.

GERARDO: Hiçbir şey yok ki... peki, peki, sevgilim, dikkatli olurum. (GERARDO pijamasıyla, yatak odasından oturma odasına gelir. Lambayı yakar.) Geliyorum. Geliyorum. (Kapıya gider ve kapıyı açar. ROBERTO MİRANDA dışarıdadır.) A, siz misiniz? Doğrusu, ödümü kopardınız.

ROBERTO: Sizi böyle rahatsız ettiğim için özür dilerim. Daha yatmamışsınızdır sanmıştım.

GERARDO: Ben özür dilerim, bu... buyurun. (ROBERTO eve girer.) Daha hâlâ alışamadık da.

ROBERTO: Alışmak mı?

GERARDO: Demokrasiye alışamadık. Biri gece yarısı kapınızı çaldı mı, dost mu, yoksa.

(PAULINA usul usul terasa çıkmıştır, olduğu yerden onları duyabilir, ama onlar PAULINA'yı göremezler.)

ROBERTO: Yoksa o iğrenç yaratıklardan biri mi?

GERARDO: Karım da... biraz sinirlidir de... Onun için anlarsınız... onun kusuruna bakmayın eğer... biraz alçak sesle konuşsak...

ROBERTO: Devam etmeyin, ben yanlış yaptım, sandım ki...

GERARDO: Buyurun, şöyle oturun, lütfen..!

ROBERTO: ...şöyle birkaç dakika için uğrarsam, sakıncası yoktur... Peki, ama sadece bir dakikacık, daha fazla değil... oysa siz de bu ani ziyaretin nedenini merak ediyorsunuzdur... İşte, deniz kıyısında kendi evime doğru yol alırken, bilmem anımsar mısınız, arabanın radyosu açıkta, anımsayacaksınız...

GERARDO: Şey, affedersiniz, size bir içki ikram edebilir miyim? Pazar günü karımın ünlü margarita'sını içeceksiniz, ama bende gümrüksüz mağazalardan aldığım bir konyak var, eğer...

(PAULINA yaklaşmıştır, dinliyordur.)

ROBERTO: İstemem, teşekkür ederim... Peki, çok az, azıcık olsun lütfen. Radyo açıldı ve... ansızın kulağıma çalındı... Haberlerde sizin adınız geçiyordu, cumhurbaşkanının soruşturma komisyonuna seçtiği adayların listesi okunuyordu, birden Gerardo Escobar dediler, ben de kendi kendime, bu ad bana hiç yabancı gelmiyor dedim, ama nerede duymuştum, kimdi bu derken, bu ad kafamda dolandı durdu, sonra bizim eve varınca, kim olduğunu anladım. Üstelik sizin yedek lastiği de benim bagaja koyduğumuzu anımsadım, yarın onu tamir ettirmeniz gerekecek... ve sonra... gerçek şu ki, gerçeği bilmek ister misiniz?

GERARDO: Hem de nasıl.

ROBERTO: Kendi kendime dedim ki... bu adam bu ulusun onuru uğruna çok köklü, çok önemli bir iş yapacak... bu sayede ülke yeniden kendine gelebilecektir, bir uzlaşmaya varacaktır, geçmişin nefretine kapıyı örtecektir, oysa onun yedek lastiği bende. Ve şöyle düşündüm -bu onun kaygıdan uzak kalabildiği son hafta sonu tatili, ondan sonra kim bilir kaç ay... aylar boyunca siz ülkeyi boydan boya aşacak ve binlerce kişiyi dinleyeceksiniz... Şimdi bu sizin son hafta sonu tatiliniz, doğru mu?

GERARDO: Doğru olmaya doğru da... ben bu kadar da...

ROBERTO: Ben de düşündüm, bari oraya gideyim. Ona bir garaj bulayım dedim. Yani buralarda telefonu olan bir garaj. Böylece hiç vakit kaybetmez dedim, onca değerli vaktini...

GERARDO: Ay, sanki peygambermişim gibi yaptınız.

ROBERTO: Hayır. Bu sözler ta içimden geliyor. Bu komisyon tarihimizin çok acı bir bölümünü kapatacaktır, oysa ben, hafta sonu bir başımayım. Bu yüzden, kendi kendime dedim ki, Dr. Miranda koş yardıma, bu senin işin; hepimiz size yardımcı olmalıyız... bu yardım belki küçük bir şey olabilir ama... "

GERARDO: Yarın da olabilirdi.

ROBERTO: Sabah erken kalkardınız. Dışarıda arabanız yok. Arabaya gidersiniz... yedek lastik yok. Ondan sonra çıkıp beni bulmanız gerekir. Yok dostum, yok... sonra düşündüm, en iyisi yarın onu garağa götürüyüm, bir krikoyu bulalım dedim, ha, aklıma gelmişken, krikoya ne olmuş?

GERARDO: Karım annesine vermiş.

ROBERTO: Annesine mi?

GERARDO: Bilirsiniz, kadınlar nasıl...

ROBERTO: *(Güler)* Hem de çok iyi bilirim. Kadın ruhu bu. Ne yapacağı hiç belli olmaz. Nietzsche bir zamanlar ne yazmıştı bilir misiniz? Kadın ruhu hiçbir zaman tümünden sizin olamaz, siz ona asla sahip çıkamazsınız. Ya da belki bunu o yazmamıştı. Gerçi, hafta sonu trafiğinin ortasında krikosuz kalsaydı, koca Nietzsche belki de böyle yazardı.

GERARDO: Ve de yedek lastiksiz kalsaydı.

ROBERTO: Ve de yedek lastiksiz kalsaydı. Demek ki iş tamamdır. Ben sizinle birlikte geleyim, sabahleyin her şeyi halletmiş oluruz...

GERARDO: Ama ben sizin nezaketinizi fazla kullanmış oluyorum...

ROBERTO: Başka bir şey daha söylemeyin. Ben insanlara yardım etmeyi severim... ben doktorum,

size söylemiştim, değil mi? Ama ben sadece önemli kişilere yardım ederim sanmayın.

GERARDO: Başımıza neler geleceğini bilseydiniz, hemen gaza basıp giderdiniz, ha?

ROBERTO: *(Güler.)* Hem de son sürat. Yok, gerçekten, hiç zahmet değil. Hatta, bu benim için bir onur. Doğrusunu isterseniz, ben de bu gece buraya bunun için geldim. Sizi kutlamak için. Bu ülkenin sizin gibilere, gerçeği kesin olarak ortaya çıkaracak kişilere gereksinimi var.

GERARDO: Ülkeye gerekli olan adalettir, eh, biz de en azından gerçeğin bir bölümünü olsun ortaya çıkarabilirsek...

ROBERTO: Ben de bunu diyecektim. Bu insanları, kendi kendilerine çıkardıkları af yasası yüzünden, yargılayamayacak olsak da, hiç olmazsa adları ortaya çıkacak ve açıklanacaktır.

GERARDO: Adları bir sır olarak saklanacaktır. Komisyon bu suçları işleyenlerin kimliğini açıklamayacaktır.

ROBERTO: Bu ülkede her şey er geç ortaya çıkar. Onların çocukları, onların torunları, doğru mu, seni suçladıkları işleri yaptın mı diyeceklerdir, onlar da yalan söylemek zorunda kalacaklardır. İftira diyeceklerdir, komünistlerin tuzağı ya da ona benzer bir şey, oysa gerçek alınlarında yazılı olacaktır ve onların çocukları, kendi çocukları, onlara acıyacaktır, iğrenecek ve acıyacaktır. Bu onları zindana tıkmak demek değildir, ama...

GERARDO: Belki bir gün...

ROBERTO: Bu ülkenin vatandaşları, yeterince öfkelenirlerse, belki af yasasını da bozarlar.

GERARDO: Bu olanaksız, biliyorsunuz.

ROBERTO: Bana kalırsa tümünü gebertmeli, ama görüyorum ki...

GERARDO: Ne yazık ki, sizinle aynı görüşte değilim, Roberto, çünkü benim kanıma göre, ölüm cezası asla bir çözüm değildir...

ROBERTO: Öyleyse görüş ayrılığındayız dostum. Bazı insanlar yaşamayı hak etmemişlerdir, neyse demek istediğim, sizin sorunlarınız büyük...

GERARDO: Ve çok. İlk başta, ordu bu komisyonla savaşıyordu. Cumhurbaşkanı bunun tehlikeli olacağını söylemişler, evet, tehlikeli, çünkü eski yaraları deşecek. Çok şükür, cumhurbaşkanı yılmadı. Ama hepimiz biliyoruz ki, en küçük yanılığda, tepemize bineceklerdir...

ROBERTO: Tamam işte, ben de bunu diyordum. Siz adları açıklanmayacak, yayınlanmayacak derken, ben de belki haklısınızdır diye düşünmüştüm, belki sonunda bu insanların kimler olduğunu bilmeyeceğiz, ama görmüyor musunuz, onlar da bir çeşit... şey oluşturacaklar... şey...

GERARDO: Mafya.

ROBERTO: Mafya, evet, gizli bir kardeşlik, kimse ad vermeyecek, hepsi birbirinin sırtını sıvazlayacak. Silahlı Kuvvetler kendi üyelerine sizin komisyona ifade vermeleri için izin sağlamayacak, siz onlardan birini çağırırsanız bile aldırış etmeyeceklerdir. Canları ne isterse yaparlar... onlar silahlı... Belki de çocuklar konusunda söylediklerimi geri almalıyım. Güzel bir düştü.

GERARDO: Cumhurbaşkanı bana dedi ki... ama bu ikimizin arasında bir sır olarak kalmalı...

ROBERTO: Kesinlikle.

GERARDO: İfade vermeye hazır çok kişi var, yeter ki gizlilik sağlanabilsin. İfade verilirken, insanlar konuşmaya başladılar mı, isimler su gibi akacaktır. Sizin de dediğiniz gibi, bu ülkede sonunda her şey açığa çıkar. Bu nedenle, sizin güzel düşünüş hâlâ...

ROBERTO: Keşke sizin iyimserliğinize katılabilsenim. Korkarım, asla bilemeyeceğimiz çok şey olacaktır.

GERARDO: Bizim de sınırlarımız var, ama bu derecede sınırlı değiliz. Hiç olmazsa, bir tür manevi cezalandırma bekleyebiliriz... Mahkemelerden, yargıdan ceza bekleyemeyeceğimize göre...

ROBERTO: Dilerim siz haklısınızdır. Ama artık vakit çok geç oluyor. Eyvah, saat iki olmuş. Bakın, ben yarın gelir sizi alırım, diyelim... saat dokuz nasıl?

GERARDO: Eğer evde bekleyeniniz yoksa, neden bizde kalmıyorsunuz...

ROBERTO: Hiç kimse yok.

GERARDO: Yalnızsanız.

ROBERTO: Yalnız değilim. Karım ve çocuklar, Disneyland'a gittiler, şu işe bakın. Ben nefret ederim oradan, zaten hastalarım da var.

GERARDO: Ama tatil evinizde yoktur. Neden burada kalmıyorsunuz?

ROBERTO: Çok nazıksınız, ama ben kendi başıma kalmayı severim, dalgaları gözlerim, müzik dinlerim. Bakın, ben size yardıma geldim, baş cezası olmaya değil. Yarın sabah gelirim, saat...

GERARDO: Asla olmaz. Kalıyorsunuz. Ne kadardı demiştiniz? Eviniz yarım saatlik yolda değil miydi?

ROBERTO: Kıyıdan gidersem kırk dakika ama...

GERARDO: Bir kelime daha istemem. Konuk odası hazır. Paulina çok sevinecek. Bakın bize kahvaltıda neler hazırlayacak. Yumurta. Kızarmış ekmek. Kavun ve jambon. Kavun ve jambon sever misiniz?

ROBERTO: Kavun ve jambona bayılırım.

GERARDO: Dilediğiniz kadar kavun ve jambon yiyebilirsiniz. Sonra birlikte gider arabayı getiririz.

ROBERTO: Olur. İşin doğrusu, inanılmayacak kadar yorgunum...

(PAULINA acele, terastan geçerek odasına gider.)

GERARDO: Acaba size başka bir şey daha gerekli mi? Size veremeyeceğim tek şey, diş fırçası...

ROBERTO: İnsan diş fırçasını hiç kimseye paylaşamaz dostum. Sevdiği kadınla bile.

GERARDO: Öyle.

ROBERTO: İyi geceler.

(GERARDO ve ROBERTO ayrı yönlerdeki yatak odalarına gider.)

(Kısa sessizlik. Sükûnet ve ay ışığı.)

GERARDO: (Dışarıdan) Paulina, sevgilim... Yolda bana yardım eden doktor o, bu gece burada

kalacak. Sevgilim? Burada kalıyor, çünkü yarın bana yardımcı olacak, gidip arabayı alacağız.
Sevgilim, beni dinliyor musun?

PAULINA: *(Uzaktan, yarı uykulu.)* Evet, sevgilim.

GERARDO: O bizim dostumuz. Onun için korkma artık. Yarın bize güzel bir kahvaltı hazırlarsın.
(Yarı karanlıkta sadece denizin sesi duyulur.)

Sahne 3

(Biraz sonra. Ayın üstünden bir bulut geçer. Denizin sesi. yükselir, sonra kesilir. Sessizlik.)

PAULINA: *(Dışarıdan, fısıldar.)* Gerardo? Gerardo?

(Yanıt yoktur. PAULINA oturma odasına gelir. Ay ışığında büfeye gidip tabancayı aldığı görülür. Bir de, çoraba benzeyen bir giyim eşyası almıştır. Durur. GERARDO'nun odada gezindiğini duyar. PAULINA giyiniktir.)

Sevgilim?.. Sevgilim?..

(Oturma odasını boydan boya geçer, ROBERTO'nun odasının kapısına gelir. Bir an bekler, dinler. Odaya girer. Birkaç saniye geçer. Garip, boğuk bir ses duyarız. Ardından bir çeşit çığlık. Sonra sessizlik. Yarı karanlıkta PAULINA'nın odadan çıktığını görürüz. Kendi yatak odasının kapısına gider. Kapıyı açar, kapının iç tarafındaki anahtarı alır, kapıyı kilitler. Konuk odasına gider. Gövdeye benzer bir şeyi sürüklediğini görürüz, ama pek belirgin değildir. Bir iskemle çeker, gövdeyi onun üzerine koyar, sonra iskemleye bağlar. Gene konuk odasına gider, ROBERTO'nun ceketine benzeyen bir şeyle döner. Ceketin cebinden arabanın anahtarlarını çıkartır. Evden çıkmak üzeredir. Durur. Döner, artık ROBERTO olduğu iyice anlaşılan gövdeye bakar. Külotunu çıkartır ve ROBERTO'nun ağzına tıkar. PAULINA evden çıkar. ROBERTO'nun arabasının sesini duyarız. Farlar yanınca, ışık odayı tarar ve ROBERTO MIRANDA'nın iple iskemleye bağlanmış olduğunu açık seçik görürüz. Kendinde değildir. Ağzı tıkalıdır. Araba uzaklaşır. Karanlık.)

(Gün doğmadan önce.)

(ROBERTO gözlerini açar. Kalkmaya çalışır ve bağlı olduğunu fark eder. Kurtulmak için çırpınır. PAULINA, elinde tabancayla karşısında oturmaktadır. ROBERTO, gözlerinde dehşet ifadesiyle ona bakmaktadır.)

PAULINA: (Çok sakin) Günaydın, Dr... Miranda, değil mi? Dr. Miranda.

(Tabancayı gösterir ve ona doğru, alay ederek, çevirir.)

Üniversitede Miranda adında bir arkadaşım vardı. Maria Elena Miranda, siz de San Esteban'lı Miranda'lardan olmayasınız? İnanılmaz bir belleği vardı. Biz ona küçük ansiklopedi derdik. Sonra ona ne oldu, bilmiyorum. Herhalde tıp öğrenimini tamamlamış ve doktor olmuştur, tıpkı sizin gibi. Ben diploma alamadım.. Öğrenimime daha fazla devam edemedim, Dr. Miranda. Bilin bakalım neden diploma alamadım. Neden alamadığımı bilmek için kafanızı fazla yormanıza hiç gerek yok. İyi ki Gerardo vardı. O da -yani, beni bekliyordu diyemeyeceğim ama- diyelim beni hâlâ seviyordu, onun için üniversiteye dönmem gerekmedi. Şanslıydım, çünkü bende -fobi sözcüğü doğru olmaz, bir çekingenlik diyelim- evet tıp bilimine karşı bende bir çekingenlik vardı. Seçtiğim meslekten yana pek güvenim yoktu. Ama, ne demişler, yaşam, biteceği güne kadar, sürüp gider. Onun için ben de, acaba diyorum, acaba yeniden kaydolsam mı -yani, beni yeniden üniversiteye almalarını istesem mi? Geçenlerde gazete okudum, artık askerler yönetmiyormuş ve üniversiteler daha önce atılan öğrencileri geri alıyorlarmış. Ben de durmuş burada çene çalışıyorum, oysa kahvaltı hazırlamam gerekirdi, öyle değil mi, şöyle güzel bir kahvaltı. Bakalım siz ne seversiniz... jambon ve mayonez, değil mi? Jambon ve mayonezli sandviçler. Bizde mayonez yok, ama jambon var. Gerardo da jambon sever. Başka nelerden hoşlanırsınız, onları da öğrenirim. Mayonez olmadığı için özür dilerim. Bakın, bağışlayın, şimdilik bu iş bir monolog olarak sürüp gidecek. Konuşmak için sizin de sıranız gelecek doktor, hiç kuşkunuz olmasın. Şunu çıkarmak istemiyorum -siz buna tıkaç dersiniz, değil mi?- hiç olmazsa Gerardo uyanana kadar çıkaramam. Ama onu artık kaldırırsam iyi olacak. Telefon kulübesinden garaja telefon ettiğimi söylemiş miydim? Neredeyse gelirler.

(Yatak odasının kapısına gider, anahtarı çevirir, kapıyı açar.)

Biraz canınız sıkılmış gibi görünüyorsunuz. (Cebinden iki kaset çıkartır.)

Bunu arabanızdan aldım -izinsiz- ben şöyle güzel bir kahvaltı hazırlarken, biraz Schubert dinlese nasıl olur?'Ölüm ve Kız?'

(Kaseti, kaset çalara takar. Schubert'in 'Ölüm ve Kız' adlı dörtlüsünü dinlemeye başlarız.)

Bu dörtlüyü dinlemeyeli ne kadar oldu, bilir misiniz? Radyoda çalınca, hemen kapatırım. Sokağa da pek çıkmamaya çalışırım, oysa Gerardo'nun pek çok sosyal etkinliklere katılması gerek, üstelik onu bir de bakan yaparlarsa, durmadan oradan oraya koşuşup, bir sürü yabancıyı elini sıkmamız gerekecek, ama hep dua ederim, Schubert çalmasıyla diye. Bir akşam, yemektedirim; davet sahipleri çok ama çok önemli kişilerdi, derken ev sahibesi bir Schubert plağı koydu, bir piyano sonatı, ben de düşündüm, pikabı kapatsam mı, yoksa çıkıp gitsem mi diye, ama benim yerime vücudum karar verdi, hemen oracıkta hastalandım, Gerardo beni eve götürmek zorunda kaldı, onları da orada, öylece Schubert dinlerken bıraktık ve kimsecikler bana ne olduğunu anlayamadı, onun için hep dua ederim, gittiğim yerde Schubert

olmasın diye ve garip değil mi, oysa bir zamanlar, hatta şimdi de, gerçekten benim en çok, en çok sevdiğim bestecidir, ne kadar, ne kadar soylu bir yaşam duygusu vardır onda. Ama kendi kendime hep söz veririm, gün gelecek, ona yeniden kavuşacağım, söz gelişi, onu gömdüğüm yerden çıkartacağım ve oturup onu dinleyeceğim sizinle, biliyorum haklıydım, yani ben -bundan sonra o kadar çok şey değişecek ki, doğru değil mi? Düşünün, bir de, az kalsın, bütün Schubert koleksiyonumu kaldırıp atacaktım, ne çılgınlık!

(Sesini yükseltir, GERARDO'ya) Bu dörtlü ne harika, değil mi, sevgilim.

(ROBERTO'ya) Artık ben de yeniden Schubert'imi dinleyebilirim, hatta eskiden olduğu gibi, konsere bile gidebilirim. Schubert'in eşcinsel olduğunu bilir miydiniz? Canım, elbette bilirsiniz, siz değil miydiniz bunu defalarca, tekrar tekrar kulağıma fısıldayan, bir yandan da 'Ölüm ve Kız'ı çalardınız. Bu kaset değil miydi o, doktor, yoksa sesi saf ve temiz kalsın diye her yıl yeni bir tane mi alırsınız?

(Yatak odasından GERARDO gelir, hâlâ uyku sersemidir.)

Günaydın, sevgilim. Özür dilerim, kahvaltı henüz hazır değil.

(GERARDO'yu görünce, ROBERTO bağları çözmek için çılgınca çırpırır. GERARDO bu gösteriyi büyük bir şaşkınlıkla izler.)

GERARDO: Paulina! Nedir bu? Neler oluyor... Roberto... Dr. Miranda.

(ROBERTO'ya doğru davranır.)

PAULINA: Dokunma ona.

GERARDO: Ne?

PAULINA: *(Onu silahla tehdit eder.)* Dokunma ona.

GERARDO: Neler oluyor burada, bu ne biçim bir çılgınlık...

PAULINA: O, işte.

GERARDO: Bırak... şu tabancayı bırak.

PAULINA: İşte o.

GERARDO: Kim?

PAULINA: O adam bu.

GERARDO: Hangi adam?

PAULINA: Doktor.

GERARDO: Hangi doktor?

PAULINA: Schubert çalan doktor.

GERARDO: Schubert çalan doktor.

PAULINA: O doktor.

GERARDO: Nereden biliyorsun?.. Sen bana demiştin ki... senin dediğine göre, haftalar boyunca, demiştin ki...

PAULINA: Gözlerim kapalıydı, evet. Ama kulaklarım duyabiliyordu.

GERARDO: Sen hastasın.

PAULINA: Ben hasta değilim.

GERARDO: Sen hastasın.

PAULINA: Pekâlâ, öyle olsun, hastayım. Ama hem hasta olup hem de bir sesi tanıyabilirim. Üstelik, duyularımızdan birini yitirdik mi, öbür duyular açığı kapatır, daha da keskin olur. Doğru mu, Dr. Miranda?

GERARDO: Birinin sesini hayal meyal anımsamak, hiçbir şeyin kanıtı olamaz.

PAULINA: Sesinden. Dün gece buraya geldiği an, o sesi tanımıştım. Gülüşünden. Kullandığı bazı sözcükler ve deyimlerden.

GERARDO: Ama bu demek değil ki...

PAULINA: Belki çok küçücük, ufacık bir şey, ama benim için yeterli. Onca yıl boyunca, tek günüm geçmedi ki, o sesi duymayayım, yanibaşımda, kulağımın dibinde, salyayla karışık o ses, böyle bir sesi nasıl unutabilirim?

(Önce ROBERTO'nun, sonra da başka bir erkeğin sesini taklit ederek.)

'Biraz daha ver bakalım. Bu orospu daha fazlasını da kaldırır. Ver ona, ver.'

'Emin inisiniz, doktor? Ya orası kuruyup ölürse?' 'Baksana, bayılmadı bile. Ver bakalım, ver, bir boğum daha yükselt.'

GERARDO: Paulina. O silahı bana ver diyorum.

PAULINA: Olmaz.

GERARDO: Sen silahı bana doğru tutarken, konuşamayız ki!

PAULINA: Tam tersine, bu silah sana çevrili olduğu sürece konuşabiliriz. Silahı elimden bıraktım mı, tartışmayı kazanmak için, sen üstün gücünü bana karşı kullanırsın.

GERARDO: Paulina, bu yaptıklarının çok ciddi sonuçlar doğuracağını bilmeni istiyorum.

PAULINA: Ciddi, ha? Onarılmaz biçimde mi?

GERARDO: Evet, olabilir. Onarılmaz sonuçlar... Dr. Miranda, sizden özür dilerim...

PAULINA: Sakın o bok tulumundan özür dilemeye kalkışma...

GERARDO: Çöz onu, Paulina.

PAULINA: Olmaz.

GERARDO: Öyleyse ben çözerim.

(ROBERTO'ya doğru ilerler. Ansızın, PAULINA'nın silahının patladığı duyulur. Ateş etmesini bilmediği bellidir, çünkü iki adam gibi kendisi de şaşırmıştır, kurşun sesinin etkisinden kurtulmaya çalışmaktadır. GERARDO bir adım geri çekilir, ROBERTO perişandır.)

PAULINA: Tanrım!

GERARDO: Bir daha ateş etme, Paulina. Ver o silahlı bana. *(Sessizlik.)* Böyle bir şey yapamazsın.

PAULINA: Benim neyi yapıp neyi yapamayacağımı söylemekten vazgeçsene sen. 'Şunu yapamazsın, bunu yapabilirsin, şunu yapamazsın.' Yaptım işte.

GERARDO: Bu adama yaptığın şu, bu adam ki, bildiğimiz tek özürü -onu suçlamak için mahkeme huzurunda...

(PAULINA delicesine güler.)

...evet mahkeme huzurunda, ne kadar da yozlaşmış, kötü, sinsi de olsa-evet, mahkeme huzurunda bu adamı suçlayacağın tek şey onun anayolda durup başı dertte olan birine yardım etmesi, onu eve getirmesi ve...

PAULINA: Az daha unuttuyordum. Garajdan adamlar neredeyse gelirler.

GERARDO: Ne?

PAULINA: Senin iyilik meleğinin arabasını saklamak için bu sabah erkenden yola çıktım, bir telefon kabininde durdum ve garajı aradım. Giyinsen iyi olur, neredeyse gelirler.

GERARDO: Lütfen Paulina, ne olursun, başka bir yol denesek? Yeniden makul olmaya başlasak?

PAULINA: Sen makul ol. Onlar sana hiçbir şey yapmadılar ki!

GERARDO: Elbette yaptılar -ama biz burada bir dehşet yarışmasında değiliz, Allah kahretsin. Bu adam o korkunç olayların kahramanı doktor olsa bile -ki değil, olması için de hiçbir neden yok, ama diyelim ki oydu-öyle olsa bile, senin yaptığını yapmaya ne hukuk açısından, ne de başka bir bakımdan, hiç ama hiç hakkın yok. Paulina, bunun sonuçlarını düşün, düşün bir...

(Dışarıda kamyon sesi duyulur. PAULINA kapıya koşar, aralar ve bağırır.)

PAULINA: Geliyor, geliyor.

(Kapıyı kapatır, kilitler, perdeleri örter ve GERARDO'ya bakar.)

İşte geldi. Haydi giyin, çabuk. Garajın adamlarıyla git. Seni arabaya götürüp gerekeni yapacaklar. Yedek lastik dışarıda. Onun krikosunu da aldım.

GERARDO: Adamın krikosunu mu çaldın?

PAULINA: Böylece bizimki annemde kalır. *(Kısa sessizlik.)*

GERARDO: Benim polise başvuracağımı hiç düşünmedin mi?

PAULINA: Bunu yapacağını hiç sanmam. Kendi ikna gücüne çok fazla güvenirsin. Üstelik polis bu işe burnunu soktuğu an, adamın beynini bir kurşunla dağıtacağımı da biliyorsun, değil mi? Sonra da, tabancayı ağzıma sokar, tetiği çekerim.

GERARDO: Yavrum, ah, yavrum. Sen... tanınmaz bir haldesin. Sen nasıl böyle olabilirsin, nasıl böyle konuşabilirsin?

PAULINA: Kocama anlat bakalım, Dr. Miranda -bana neler yaptın da ben böylesine- çıldırdım.

GERARDO: Peki, sen ne yapmak istiyorsun, söyle bana.

PAULINA: Ben değil. Sen ve ben. Onu yargılayacağız, Gerardo, işte şu doktoru yargılayacağız. Şuracıkta. Bugün. Yoksa bunu senin soruşturma komisyonu mu yapacak?

(Işıklar söner.)

PERDE II

Sahne I

(Öğle üzeri.)

(ROBERTO *hâlâ aynı durumdadır, PAULINA'nın arkası ona dönüktür, pencereden dışarıya, denize bakarken, hafifçe öne arkaya sallanır, bir yandan da ROBERTO'ya anlatmaya devam eder.*)

PAULINA: Sonunda beni salıverdikleri vakit...nereye gittim dersin? Eve, anama babama gidemezdim, öylesine askerlerden yanaydılar ki, uzun süre, annemi yalnızca bir tek defa görmüştüm.. Ne garip değil mi, bütün bunları günah çıkarırcasına sana anlatıyorum, oysa ne Gerardo'ya, ne kızkardeşime, ne de, kesinlikle, anneme anlatmadığım çok şey var. Kafamdan geçenleri bilseydi, yüreğine inerdi. Oysa sana, neler hissettiğimi, beni saldıkları vakit neler hissetmiş olduğumu, pek güzel anlatabiliyorum. O gece... her neyse, ne durumda olduğumu sana söylememe gerek yok, salıverilmeden önce sen beni bir güzel muayene etmiştin, değil mi? Burada sıcacık bir yuvada gibiyiz değil mi, böylece, ikimiz? Tıpkı, güneşin altında, bir bankta oturmuş iki yaşlı emekli gibi.

(ROBERTO *bir şey söylemek ya da kendini iplerden kurtarmak istercesine bir hareket yapar.*)

Aç mısın? İşler o kadar da kötü değil. Gerardo gelene kadar sabret biraz.

(*Erkek sesini taklit ederek.*) 'Aç mısın? Yemek mi istiyorsun? Şimdi sana yiyecek veririm yavru, hem de seni öylesine doldururum ki açlığını bile unutursun.'

(*Kendi sesiyle.*) Hiçbirinizin Gerardo'dan haberi yoktu, değil mi? Onun adını hiç ağzıma almadım. Senin -senin meslektaşların tabii bana sorarlardı. 'Sende bu varken, ah yavru, seni becerecek kimse yoktu deme bana, ha? Haydi söyle bakalım bayan, seni kim beceriyordu, söyle.' Ama ben onlara Gerardo'nun adını asla vermedim. Şu işe bak, çarklar nasıl da garip dönüyor. Oysa Gerardo'nun adı ağzımdan kaçsaydı, o komisyona seçilmezdi de, hukukçunun birinin soruşturacağı adlardan olurdu. Üstelik ben de o komisyona çıkıp Gerardo ile nasıl tanıştığımı anlatırdım- aslında ben onunla askeri darbeden hemen sonra, kaçmak isteyenlerin yabancı elçiliklere sığınmasına yardım ederken tanışmıştım, ölmesinler diye insanları yurt dışına çıkarırken. Çılgındım, korkusuzdum, her şeye hazırdım, o sırada içimde en ufak bir korku izi bile olmadığına hâlâ şaşıyorum. Nerede kalmıştım?.. A, evet salıverildiğim gece, ben de Gerardo'nun evine gittim, kapıyı vurdum, uzun, sakın vuruşlar, bir daha, bir daha, tıpkı senin dün yaptığın gibi, sonunda Gerardo kapıyı açtığı vakit, şaşkındı, saçları karmakarışıktı...

(*Dışarıdan araba sesi gelir. Bir araba kapısı açılır ve kapanır. PAULINA büfeye gider ve tabancayı eline alır. GERARDO girer.*)

Nasıl geçti? Lastiği onardılar mı?

GERARDO: Paulina, beni dinlemen gerek.

PAULINA: Elbette seni dinlerim, hep dinlemez miyim?

GERARDO: Senin oturmanı ve beni dinlemeni istiyorum.

(PAULINA oturur.)

Biliyorsun, yaşamımın büyük bölümünü yasaları korumakla geçirdim. Eski yönetimde, beni çileden çıkaran, isyan ettiren bir şey varsa, o da...

PAULINA: Şunlara faşist desene...

GERARDO: Sözümü kesme. Beni onlara karşı isyan ettiren bir şey varsa, onların pek çok kadını ve erkeği suçlamaları, sahte kanıtlar kullanmaları ve geçerli kanıtları umursamamaları, zanlılara kendilerini savunma olanağı tanımamalarıdır, diyelim ki bu adam her gün soykırım suçu işliyordu, gene de kendini savunma hakkına sahiptir.

PAULINA: Ama benim, onun bu hakkını yadsımaya niyetim yok ki, Gerardo. Sen dilediğin süreyi isteyebilirsin, yalnız başına, kafa kafaya müvekkilinde konuşabilirsin. Ben sadece senin dönmeni bekliyordum, bu kadar, böylece işe gerektiği düzenle başlamış oluruz.

(Eliyle GERARDO'ya işaret eder, GERARDO da ROBERTO'nun ağzından tıkaçı çıkartır. Daha sonra PAULINA kaset-çaları gösterir.)

Bak, doktor, sen her ne söylersen, kasete kaydedilecektir.

GERARDO: Paulina, yetti artık, sus! Bırak adam ne söyleyecekse söylesin...

(Kısa sessizlik. PAULINA kaset çaları açar.)

ROBERTO: (Öksürür, sonra kalın, çatlak bir sesle.) Su.

GERARDO: Ne?

PAULINA: Su istiyor, Gerardo.

(GERARDO acele gidip bir bardak su getirir, ROBERTO'ya verir. ROBERTO gürültüyle içer.)

PAULINA: Taptaze, berrak su gibisi yoktur, ha doktor? Kendi çişini içmekten iyidir.

ROBERTO: Escobar. Bu bağışlanır gibi değil. Yaşadığım sürece sizi bağışlamayacağım.

PAULINA: Dur bakalım, dur bakalım. Kes burada, doktor. Bakalım şu çalışıyor mu?

(Bir iki düğmeye basar, sonra ROBERTO'nun sesini duyarız.)

KASETTEN ROBERTO'NUN SESİ: Escobar. Bu bağışlanır gibi değil. Yaşadığım sürece sizi bağışlamayacağım.

KASETTEN PAULINA'NIN SESİ: Dur bakalım, dur bakalım. Kes burada, doktor. Bakalım...

(PAULINA kaset-çaları kapatır.)

PAULINA: Hazır mısınız? Her şeyi harikulade kaydediyor. Bağış konusunda bir ifade almış bulunuyoruz. Bu Dr. Miranda'nın görüşü, yani bağışlanır gibi değilmiş... yaşadığı sürece bunu bağışlamayacakmış -yani birini birkaç saat bağlı tutmak, birini konuşma hakkı tanımadan birkaç

saat tutsak etmek. Kabul. Başka?

ROBERTO: Sizi tanımıyorum bayan, sizi daha önce, hayatımda hiç görmedim. Ama size şunu söyleyebilirim: Siz çok hastasınız, hemen hemen prototipik şizoid denir size. Escobar, sizin durumunuz farklı. Siz bir hukukçusunuz, insan haklarını savunursunuz, bundan önceki askeri hükümet tarafından sorguya çekildiniz, tıpkı benim gibi. Siz yaptıklarımızdan sorumlusunuz ve şimdi yapmanız gerek tek şey de beni derhal çözüp serbest bırakmanızdır. Sizi uyardım gerekir, geçen her dakika sizi bu uygunsuz davranışa ortak etmektedir, bu nedenle bu suçun sonuçlarına sizin de...

PAULINA: *(Tabancayı adamın şakağına dayar.)* Tehdit mi ediyorsun?

ROBERTO: Ben, hayır...

PAULINA: Tehdit ediyordun, evet, ama burada olmaz. Bir noktada anlaşalım, doktor. Dışarıda, emirleri siz verebilirsiniz, bizim yaşamımızı veto edebilirsiniz, ama burada, benim dediklerim olur. Anlaştık mı?

ROBERTO: Canım yanıyor.

PAULINA: Biliyorum.

ROBERTO: Tuvalete gitmem gerek.

PAULINA: Çiş mi, kaka mı?

GERARDO: Tanrım, Paulina! Dr. Miranda, hayatında hiç böyle konuşmamıştır.

PAULINA: Gel bakalım, doktor. Önde mi, arkadan mı?

ROBERTO: Ayakta.

PAULINA: Çöz şunun bacaklarını, Gerardo. Ben götürürüm onu.

GERARDO: Hayır, asla sen götüremezsin.

PAULINA: Bana bırak. Öyle bakma bana. İlk defa benim önümde orasını burasını açacak değil ki, Gerardo. Haydi, doktor. Kalk bakalım, odamın ortasında işemeni istemiyorum.

(GERARDO adamın bacaklarını çözer. ROBERTO ağır ağır ve acı içinde sekerek banyoya doğru gider. Arkasında, PAULINA tabancayı onun sırtına dayamıştır. GERARDO kasetçaları kapatır. PAULINA, ROBERTO ile birlikte çıkar. Birkaç saniye sonra tuvaletin kullanıldığını duyarız, sonra sifon çekilir. Bu arada, GERARDO beş aşağı beş yukarı, sinirli sinirli dolaşmaktadır. PAULINA, ROBERTO ile birlikte döner.)

PAULINA: Bağla şunu gene.

(GERARDO, ROBERTO'nun bacaklarını bağlamaya başlar.)

Daha sıkı bağla, Gerardo!

GERARDO: Paulina, bu olacak iş değil. Seninle konuşmalıyız.

PAULINA: Engel olan kim?

GERARDO: Yalnız başımıza.

PAULINA: Neden? Doktor her şeyi benim yanımda konuşurdu. Onlar...

GERARDO: Yalvarırım, sevgilim, ne olursun, bu kadar inatçı olma. Onun bizi işitemeyeceği bir yerde seninle konuşmak istiyorum.

(GERARDO ve PAULINA terasa çıkar. Onlar konuşurken ROBERTO yavaş yavaş bacaklarındaki ipleri çözmektedir.)

Sen ne yapmak istiyorsun?

PAULINA: Söyledim ya... onu yargılamak istiyorum.

GERARDO: Onu yargılamak, ne demek oluyor onu yargılamak? Biz onların yöntemlerini uygulayamayız. Biz -biz başkayız. Bu biçim öç almak...

PAULINA: Bu öç almak değil. Ben ona güvence veriyorum, onun bana vermediği güvenceyi, ne onun, ne de... işbirlikçilerinin...

GERARDO: Ya onun işbirlikçileri... onları da kaçırıp buraya getirip bağlayacak mısın?

PAULINA: Bunun için önce onların adlarını bilmem gerekmez mi?

GERARDO: Eee? Sonra da... onları?..

PAULINA: Öldürecek miyim? Öldürecek miyim? O beni öldürmediğine göre, haksızlık olur...

GERARDO: Bunu bilmek iyi. Paulina, çünkü seni uyarıyorum, önce beni öldürmen gerek. Yemin ederim.

PAULINA: Sakin ol biraz, olmaz mı? Onu öldürmeye hiç niyetim yok. Tabii seni de... Ama her zamanki gibi, bana inanmıyorsun.

GERARDO: Peki, öyleyse ona ne yapacaksın? Ne yapacaksın? . Bunlar neden?.. On beş yıl önce, biri...

PAULINA: Biri ne?.. Bana ne yaptılar Gerardo, haydi, söylesene. *(Kısa sessizlik.)* Bunu söylemeyi hiç istemezdin. Şimdi söyle. Onlar...

GERARDO: Sen söylemezsen, ben nasıl söylerim?

PAULINA: Şimdi söyle.

GERARDO: Tek bildiğim, senin bana söylediğin gibi, ilk gece...

PAULINA: Onlar...

GERARDO: Onlar...

PAULINA: Söyle, söylesene.

GERARDO: Onlar sana işkence yaptılar. Şimdi sen söyle.

PAULINA: Onlar bana işkence yaptılar. Ya başka? Bana başka ne yaptılar, Gerardo?

(GERARDO ona gider, kollarının arasına alır.)

GERARDO: *(Ona fısıldar.)* Senin ırzına geçtiler.

PAULINA: Kaç defa?

GERARDO: Birden fazla.

PAULINA: Kaç defa?

GERARDO: Hiç söylemedin. Saymadım demiştin.

PAULINA: Doğru değil.

GERARDO: Doğru olmayan ne?

PAULINA: Saymadığım. Hep saydım. Kaç defa olduğunu biliyorum. (*Kısa sessizlik.*) Ve o gece, Gerardo, sana geldiğim gece, anlatmaya başladığım vakit sen yemin ettin, söylediklerini anımsıyorum. "Bir gün gelecek, sevgilim, 'bu ırz düşmanlarını yargılayacağız. Senin gözlerin dönüp dolanacak -sözlerini tam anımsıyorum, çünkü şiir doluydu- gözlerin dönüp dolanacak, bakışların gezinecek, onların yüzünde, teker teker, sen başından geçenleri anlatırken. Yapacağız bunu, sen gör bak, yapacağız." İşte, sevgilim, şimdi söyle bana, ben kime gideyim?

GERARDO: Bu on beş yıl önceydi.

PAULINA: Gerardo, şimdi ben senin komisyona gidecek miyim?

GERARDO: *Benim* komisyon mu? Bugünden sonra pek *benim* olacağını sanmam. İstifa etmem gerekecek.

PAULINA: Hep böyle melodram havasına girersin. Sonra alnın kırışır ve on yaş daha büyük gösterirsin. Resmin gazetelerde çıkınca kimse senin komisyonun en genç üyesi olduğuna inanmaz.

GERARDO: Sağır mısın sen? Demin istifa edeceğim demedim mi sana?

PAULINA: Nedenmiş, anlamadım.

GERARDO: Sen anlamıyorsun, ama bu ülkede herkes, özellikle soruşturma açılmasını hiç istemeyenler pek güzel anlayacaktır. Cumhurbaşkanı'nın kurduğu komisyonun bir üyesi örnek bir ilim ve fırsat eşitliği...

PAULINA: Bu kadar bol fırsat eşitliği bizi boğacak!

GERARDO: ...ve tarafsızlık sergileyeceği yerde, bu kişi masum bir insanın bağlanıp kendi evinde işkence görmesine izin vermiştir, üstelik mahkemede geçerli tek bir kanıt sunmadan.

PAULINA: Ne mahkemesi?

GERARDO: Paulina, diktatörlüğe dalkavukluk eden gazetelerin, komisyonu küçük düşürmek ve çökertmek için, bu olayı nasıl kullanabileceklerini göremiyor musun?

(*Kısa sessizlik.*)

Bu insanların tekrar yönetimi ele geçirmesini ister misin? Bu adam burada bağlı kaldıkça, geçen her dakika, her saniye durumumuzu daha da güçleştiriyor. Adamı bırak, gitsin Paulina. Yaptığın yanlışlık için özür dile ve serbest bırak onu. Ben onunla konuştum, politik açıdan güvenebileceğimiz biri, bu nedenle...

PAULINA: Ah benim küçücük adamım, sen her oyuna gelirsin, değil mi? Ama vakit kaybetmeyelim.. Bir defa da sen benim sözümü dinlesen, sevgilim. Ben senin mesleğine zarar vermek istemiyorum, hele komisyonu tehlikeye düşürmek hiç istemiyorum. Ama sen de biliyorsun, komisyon yalnızca ölenlerle, artık konuşamayacak kişilerle ilgileniyor. Oysa ben konuşabilirim

-onca yıldır tek bir sözcük çıkmadı ağızımdan, düşündüklerimin zerresi bile çıkmadı, yıllarca kendi dehşetimle baş başa yaşadım.. Ama ben ölü değilim, öldüm sanmıştım, ama ölmedim ve konuşabiliyorum, bu nedenle, Tanrı aşkına, bırak da ben söyleyeceklerimi söyleyeyim, sen de komisyonuna var git ve bunların hiçbir zaman açığa çıkmayacağına dair söz verirsem, bana inan.

GERARDO: Bunun tek yolu, şu adamın, iyi niyetle, olanları açığa vurmamasıdır. Hem, ne olursa olsun, benim istifa etmem gerekir. Bir an önce olsa daha iyi.

PAULINA: Kimsenin bundan haberi olmazsa, istifa eder misin?

GERARDO: Evet.

PAULINA: Deli karının yüzünden, sustuğu için delirmiş olan, şimdi de konuştuğu için deliren karının yüzünden mi?

GERARDO: Nedenlerden biri de bu, evet, eğer gerçek seni hâlâ ilgilendiriyorsa... .

PAULINA: Elbette ilgilendiriyor, gerçek, salt gerçek... *(Kısa sessizlik.)* Dur bir dakika.

(Öbür odaya gider ve ROBERTO'nun kendini kurtarmak üzere olduğunu görür. ROBERTO onu görünce hemen durur. PAULINA onu tekrar bağlar, bu arada erkek sesi taklit eder.)

"Ne o, bizim konukseverliğimizi beğenmedin mi? Neden bir an önce gitmeye bakıyorsun, orospu? Dışarıda olduğundan daha çok eğlenmiyor musun benimle, yavru? Söyle bana, beni özleyeceğini söyle. Haydi, bu kadarcık söyle bana."

(PAULINA ellerini ROBERTO'nun vücudunda gezdirmeye başlar, neredeyse okşar gibidir. Sonra yatak odasına döner.)

PAULINA: Sadece sesi değildi tanıdığım, Gerardo... Derisini de tanıdım... Ve kokusunu, Gerardo. Ben adamı derisinden tanıdım. *(Kısa sessizlik.)* Ya ben, senin bu doktorun suçlu olduğunu, her türlü kuşkudan öte, kanıtlayabilirsem? Gene de onu serbest bırakmamı ister miydin?

GERARDO: Evet. Suçluysa, büsbütün bırakman gerekir. Bana öyle bakma. Sen bu insanları korkutmak ve tahrik etmek istiyorsun, Paulina, ta ki geri dönsünler, onları öylesine güvencesiz yap ki, onlara zararımız dokunamayacağından emin olmak için geri dönsünler- onlar dönsün mü istiyorsun? Ya herkes şimdi senin yaptığın gibi davranırsa? Sen kendi hırsını tatmin ediyorsun, ya bu ülkedeki öbür insanlar, nice sorunları olan insanlar, sonunda bu sorunların bazılarını çözme olanağı bulan insanlar, onlar kendini yok mu etsin- demokrasiye geçişimiz yok mu olsun?

PAULINA: Demokrasinin kılına dokunulmayacak! Hiç kimse bilmeyecek!

GERARDO: Bundan emin olmanın tek yolu, onu öldürmek. O zaman da, işimiz bitik demektir. Bırak adamı gitsin, Paulina. Bu ülkenin iyiliği için, bizim iyiliğimiz için.

PAULINA: Ya benim iyiliğim? Ya ben? Bak bana.

GERARDO: Evet, sana bakalım, sevgilim. Sen hâlâ tutsaksın, onlarla birlikte, o bodrumda... Tam on beş yıl kendi yaşamın için hiçbir şey yapmadın. Hiç, hiçbir şey. Sen kendine bir bak, tam her şeye yeniden başlama olanağı bulduğumuz zaman...Artık vakit gelmedi mi?..

PAULINA: ...unutmaya mı? Benden unutmamı istiyorsun?

GERARDO: Kurtar kendini onlardan, Paulina, benim istediğim bu.

PAULINA: Onu salıvereyim de, birkaç yıl sonra geri mi gelsin?

GERARDO: Hiç geri gelmesin diye.

PAULINA: Sonra biz ona parkta rastlarız, bakıp gülümseriz, o da bize güzel eşini tanıtır, biz de gülümseriz, sonra hepimiz el sıkışırız, hava bugünlerde ne kadar da sıcak, deriz?

GERARDO: Temelde evet, yaşamaya başlarız. (*Kısa sessizlik.*)

PAULINA: Bak, Gerardo, bence bir uzlaşmaya varsak.

GERARDO: Anlayamadım.

PAULINA: Sen bir sonuca varıyorsun, ben bir başka sonuca. Bu geçiş dönemi de zaten bu değil mi? Uzlaşma, görüşme. Onlar bize demokrasiyi verdiler, ama ekonomi ve Silahlı Kuvvetler onların elinde? Komisyon suçları soruşturur, ama bu suçlar için kimse cezâlandırılmaz. Konuşma özgürlüğü var, yeter ki her istediğini söyleme! (*Kısa sessizlik.*) Bir anlaşmaya varmamızı öneriyorum. Sen bu adamın serbest bırakılmasını istiyorsun- oysa benim bütün istediğim.. benim ne istediğimi bilmek istiyor musun?

GERARDO: Senin ne istediğini bilmeyi çok isterdim.

PAULINA: Dün akşam onun sesini duyduğum zaman, aklıma ilk gelen şey, yıllardır düşündüğüm şey, senin, soyut, uçucu dediğin bakışı gözlerimde gördüğün vakit duyduğum şey, neydi- ben ne düşünürdüm dersin? Onların bana yaptıklarını, her ânı ölçülüp biçilmiş, tasarlanmış olarak, aynı araçları kullanarak, onlara yapmak. Özellikle ona, doktora... Çünkü öbürleri kabaydı, adiydi- ama o Schubert çalardı, bilimden söz ederdi, hatta bir defasında Nietzsche'den söz etmişti.

GERARDO: Nietzsche?

PAULINA: Ben kendim de dehşete düşerdim. İçimin böylesine nefretle dolması, ne türlü hain ve kötü de olsa, savunmasız bir insana böyle şeyler yapmak istemem beni dehşete düşürürdü- ama geceleri uyuyabilmemin tek yolu buydu, seninle birlikte kokteyllere gitmemin tek yolu, oysa elimde olmadan hep acaba buradakilerden biri o adam mı diye sorup dururdum- ve böylece aklımı tümünden kaçırmamam ve senin hep taşımamı istediğin o kibar gülümseyişi taşıyabilmem için, tek yol buydu- işte o zaman onların kafasını bir kova pisliğe daldırmayı ya da elektrik akımı geçirmeyi düşlerdim, yahut biz seninle sevişirken, tam doruğa varacakken, vücudumdan geçen elektrik akımını anımsarken, bu tek yolu tutar, bunları düşlerdim, böylece sen ne düşündüğümü anlamaz ve kendini güçsüz, beceriksiz sanmazdın- ah, Gerardo.

GERARDO: Ah, sevgilim, sevgilim.

PAULINA: İşte, onun sesini duyunca, düşündüğüm tek şey, birinin de onun ırzına geçmesiydi, biri onu becermeliydi, böylece o da, bir defacık olsun, ne demekmiş anlardı- Bunu ben yapamayacağıma göre ve bu bir hüküm giyme ve ceza olduğuna göre, bunu senin yapman gerektiğini düşünürdüm.

GERARDO: Devam etme, Paulina.

PAULINA: O zaman, kendi kendime, bunun güç olacağını düşünürdüm, çünkü ne de olsa insanın

biraz da canı istemeli.

GERARDO: Yeter, Paulina.

PAULINA: Ben de, kendi kendime, acaba süpürge sapı kullansak olur mu diye düşünürdüm. Evet, Gerardo, saplı süpürge sapı işte. Ama sonra, asıl istediğimin bu olmadığını anladım. Sonra, nasıl bir sonuca vardım dersin, gerçekten istediğim neydi? (*Kısa sessizlik.*) Onun itiraf etmesini istiyorum. Onun, kasetin başına çöküp yaptıklarını bana anlatmasını istiyorum, yalnız bana değil, herkese -ve sonra da bunları kendi el yazısıyla yazmasını ve imzalamasını istiyorum, ben de bir kopyasını sonsuza dek saklarım- tüm bilgilerle, adlar, başka bilgiler, tüm ayrıntılarıyla. İşte, istediğim bu.

GERARDO: O itiraf edecek, sen de onu serbest bırakacaksın.

PAULINA: Ben de onu serbest bırakacağım.

GERARDO: Ondan artık başka hiçbir şey istemeyeceksin.

PAULINA: Hiçbir şey. (*Kısa sessizlik.*)Görmüyor musun, bu da seni korumanın bir yolu, sevgilim. Miranda'nın itirafları elimde olunca, sen de komisyonda güvencede olursun, kendi katillerini gönderip bize zarar veremez, çünkü itiraflarının ertesi gün bütün gazetelerde yayınlanacağını bilir. Anlamıyor musun?

GERARDO: Adam itiraf ettikten sonra onun gitmesine izin vereceksin, öyle mi? Buna inanmamı mı istiyorsun? Onun da buna inanmasını mı istiyorsun?

PAULINA: İkinizin de başka seçeneği olduğunu sanmıyorum. Bak, Gerardo, bu adi, pis herifleri öldürme, korkut. Onu öldürmek için arabasını sakladığımı söyle ona. Beni caydırmanın tek yolunun itiraf etmek olduğunu anlat. Dün gece buraya geldiğini kimsenin bilmediğini, onu hiç kimsenin bulamayacağını söyle. Onu inandırman onun çıkarınadır.

GERARDO: Onu ben mi inandıracam, bunu mu demek istiyorsun?

PAULINA: Onu becermekten iyidir demek istiyorum.

GERARDO: Ama bir sorun var, Paulina. Ya adamın itiraf edecek bir şeyi yoksa, ne yapacağım?

PAULINA: Söyle ona, itiraf etmezse onu öldüreceğim.

GERARDO: Ama ya suçlu değilse?

PAULINA: Acelem yok. Söyle ona, o itiraf edene kadar, aylarca bile bekleyebilirim.

GERARDO: Paulina, beni dinlemiyorsun, suçsuzca, neyi itiraf edecek?

PAULINA: Suçsuz mu? O zaman bizim -onun işi gerçekten bitik.

Sahne 2

(Öğle yemeği. GERARDO ve ROBERTO masadadır. ROBERTO hâlâ bağlıdır, ama bu defa elleri önündedir. GERARDO tabaklara çorba koymuştur. PAULINA terastan izler. Onları görür, ama işitmez. ROBERTO ve GERARDO birkaç saniye yemeğe bakarlar.)

GERARDO: Aç değil misiniz, Dr. Miranda?

ROBERTO: Roberto. Benim adım Roberto. Lütfen bana daha önce olduğu gibi dostça davranın. Belki bana iyi gelir.

GERARDO: Bence, sizinle müvekkilim gibi konuşmak daha iyi olacak, Dr. Miranda. Bu bana da yardımcı olacaktır. Bence birşeyler yemelisiniz.

ROBERTO: Aç değilim.

GERARDO: Bırakın da ben...

(Bir kaşık çorba alır ve ROBERTO'yu bebek besler gibi yedirir. Bundan sonraki konuşmalar süresince ROBERTO'ya çorba içirir, kendi de çorba içer.)

ROBERTO: O bir deli. Böyle söylediğim için beni bağışla, Gerardo, ama karın deli.

GERARDO: Ekmek?

ROBERTO: İstemem, teşekkür ederim. (Kısa sessizlik.) Psikiatrik tedavi gerekli.

GERARDO: Onun tedavisi sizsiniz, doktor.

(ROBERTO'nun ağzını peçeteye siler.)

ROBERTO: Beni öldürecek.

GERARDO: İtiraf ederseniz, öldürmez.

ROBERTO: Ama neyi itiraf edeceğim? Neyi?

GERARDO: Siz de bilirsiniz, doktor, gizli polis örgütü, işkence seanslarında danışman olarak doktorları da kullanmıştı.

ROBERTO: Tıp Konseyi bunu neden sonra öğrendi ve bu olayları elden geldiğince araştırdı.

GERARDO: Karım, sizin bu doktorlardan biri olduğunuzdan emin. Bunu yadsıyacak bir yol varsa...

ROBERTO: Nasıl yadsıyabilirim? O sesin benim sesim olmadığını kanıtlamam için sesimi değiştirmem gerek. Başka bir kanıtı yok, hiçbir şey...

GERARDO: Derinizden söz etmişti.

ROBERTO: Derim mi?

GERARDO: Ve kokunuz.

ROBERTO: Hasta bir dimağın uydurmaları. Bu kapıdan giren herhangi birine bu yakıştırmayı yapardı...

GERARDO: Ne yazık ki, o kapıdan siz girdiniz.

ROBERTO: Bak, Gerardo, ben sakın bir adamım. Beni gören, benim şiddetten yana olmadığımı anlar- şiddetin her çeşidinden iğrenirim. Ben kumsaldaki evime gelirim, çünkü kumsalda dolaşırım, dalgaları gözlerim, çakıltaşı toplarım, müzik dinlerim...

GERARDO: Schubert mi?

ROBERTO: Schubert. Ve Vivaldi ve Mozart ve Teleman. Dün her nedense, Schubert'i arabama almışım ve her nedense, ya da budalalıktan, otoyolda kollarını yel değirmeni gibi sallayan bir kaçık uğruna arabamı durdurdum. Bak, benim buradan çıkmam sana bağlı.

GERARDO: Biliyorum.

ROBERTO: Her yerim acıyor, bileklerim, ellerim, sırtım. Biraz gevşetemez misin?..

GERARDO: Roberto, size karşı dürüst olmak istiyorum. Sağ kalabilmenin tek yolu. *(Kısa sessizlik.)* Onu yatıştırmamız gerek.

ROBERTO: Yatıştırmak mı?

GERARDO: Onu... sizin... koşulları kabul edeceğinize inandırmak.

ROBERTO: Ama bunu nasıl yapabilirim, oldukça garip bir durumdayım...

GERARDO: Yatıştırın onu, yumuşatın, onu inandırın ki... Siz...

ROBERTO: Ben...

GERARDO: Bana söz verdi... eğer siz itirafta bulunursanız, o derhal sizi...

ROBERTO: Ama benim itiraf edecek hiçbir şeyim yok ki!

GERARDO: O zaman birşeyler uydurmanız gerek, çünkü sizi bağışlamasının tek yolu sizin...

ROBERTO: *(Sesini yükseltir, öfkeli)* Neyi bağışlayacak! Ben bir şey yapmadım ve bağışlanacak hiçbir şeyim yok. Anlıyor musun?

(ROBERTO'nun sesini duyunca, PAULINA terasta oturduğu yerden kalkar, onlara doğru gelir.) Bana onursuz çözümler önereceğinize, siz gidip şurada oturmuş çılgın kadına, bu kana susamış davranışlardan vazgeçmesini, sizin pırıl pırıl mesleğinizi mahvetmeden ve ergeç soluğu zindanda ya da tımarhanede almadan kendine gelmesini söyleyin. Bunu söyleyin ona. Yoksa kendi evinize birazcık çekidüzen vermek elinizde değil mi?

(PAULINA terastan girer.)

PAULINA: Bir terslik mi var, sevgilim?

GERARDO: Yok.

PAULINA: Birazcık... sinirli gibiydin. *(Kısa sessizlik.)* Eh, ikiniz de çorbanızı içmişsiniz. Kimse benim aşçılığımıza toz konduramaz, değil mi? Ya da ev hanımlığıma? Bir fincancık kahveye ne dersiniz? Doktor? Minik, mini minicik bir fincan? Doktor, size söylüyorum. Anneniz size hiç terbiye öğretmedi mi?..

ROBERTO: Anamı bu işe karıştırmayın. Size şiddetle karşı koyarım, anamın adını ağzınıza almayın. *(Kısa sessizlik.)*

PAULINA: Özür dilerim, çok haklısınız. Sizin yaptıklarınızdan anneniz sorumlu tutulamaz. Neden acaba erkekler hep annelerine saldırırlar da...

GERARDO: Paulina, lütfen bir iyilik yap da git, biz de konuşmaya devam edelim, olmaz mı?

PAULINA: Öyle olsun. Ben gideyim, siz çocuklar dünyayı yerli yerine oturtun. *(Gider, döner.)* Ha, adam çişini yapmak isterse, sevgilim, sen parmaklarını şakırdat, ben hemen gelirim.

(Terasta aynı yere gider, gözler.)

ROBERTO: Bu kadın tümünden deli.

GERARDO: Delilerin elinde güç oldu mu, onları yatıştırmak gerekir. Bu durumda da bir itiraf...

ROBERTO: Ama itiraf ne işe...

GERARDO: Ben Paulina'nın gereksinimini anlıyorum. Bu da tüm ülkenin gereksinimi ile aynı. Başımıza gelenleri, çektiklerimizi, sözcüklerle anlatmak.

ROBERTO: Sen ona inanıyorsun, değil mi?

GERARDO: Suçlu olduğunuza inansam, sizi kurtarmak için böyle, canla başla...

ROBERTO: Ta başından beri onunla birlikte dolap çeviriyordun. Sen iyiyi oynuyorsun.

GERARDO: Ne demek, iyiyi oynamak?

ROBERTO: Rol oynamak. O kötü insan rolünde, sen de iyi insan rolündesin. Bu yoldan, beni itiraf etmeye yöneltiyorsunuz. Bir de, itiraf ettirdiniz mi, o değil, çünkü beceremez, ama sen beni öldüreceksin. Kim olsa böyle yapardı, erkek adam dediğin yapardı, eğer karısının ırzına geçilmişse, biri benim karımın ırzına geçmiş olsaydı, ben de aynı şeyi yapardım. Senin bir tarafını kesip atardım. *(Sessizlik. GERARDO kalkar.)* Nereye gidiyorsun?

GERARDO: Gidip tabancayı alacağım ve senin o iğrenç beynini dağıtacağım. İşte, erkek dediğin bunu yapar, değil mi? Gerçek maçolar, insanların beynini dağıtır ve yatağa bağladıkları kadınların ırzına geçer. Benim gibi yapmaz. Ben budalanın biriyim, çünkü karımı becerip tüm yaşamımı yıkan bir orospu çocuğunu savunuyorum. Kaç defa becerdin onu? Kaç defa, piç oğlu piç!

ROBERTO: Gerardo, ben...

GERARDO: Budala Gerardo gitti. Artık ben buradayım. Ben. Ama düşünüyorum da, neden senin gibi iğrenç bir yaratık için elimi kana bulayayım? Üstelik, senin acı çekmenden ve ölmenden büyük zevk duyacak bir başkası varken? Bu zevkten onu neden yoksun bırakayım? Onu hemen çağırırım. Senin kokuşmuş beynini ancak o dağıtır.

ROBERTO: Gitme. Çağırma onu.

GERARDO: Ben burada kalmaktan usandım. Sen onunla anlaşmana bak, onu inandır.

ROBERTO: Gerardo, korkuyorum.

(Kısa sessizlik. GERARDO döner, ses tonu değişmiştir.)

GERARDO: Ben de.

ROBERTO: Beni öldürtme ona. *(Kısa sessizlik.)* Ona ne söyleyeceksin?

GERARDO: Gerçeği. Senin yola gelmediğini.

ROBERTO: Ne yapmış olmamı bilmeliyim. Anlasana, neyi itiraf etmem gerektiğini bilmiyorum. Eğer o adam ben olsaydım, bilirdim... her şeyi -her bir ayrıntıyı, ama hiçbir şey bilmiyorum. Bir yanlışlık yaparsam... o da sanır ki... Bana yardım et.

GERARDO: Karımı aldatayım mı, bunu mu istiyorsun?

ROBERTO: Senden, suçsuz bir adamın hayatını kurtarmanı istiyorum, Escobar. Benim suçsuz olduğuma inanıyorsun, değil mi?

GERARDO: Benim ne dűřündűđüm bu kadar önemli mi?

ROBERTO: Elbette önemli. Uygarlığın sesi, o değil, sensin. Cumhurbaşkanı'nın komisyon üyesi o değil, sensin.

GERARDO: (*Acı, hűzűnlű.*) Hayır, o deđil... Onun ne dűřündűđü kimin umurunda? O, sadece... (*Gitmek üzeredir.*)

ROBERTO: Dur nereye gidiyorsun? Ona ne diyeceksin?

GERARDO: Senin... çişinin geldiğini söyleyeceğim.

(Işıklar söner.)

PERDE III

Sahne 1

(Akşam üzeri. PAULINA ve GERARDO dışarıda, terastadır, denize doğru oturmuşlardır.

ROBERTO içeridedir, hâlâ bağlıdır. GERARDO'nun kucagında kaset-çalar vardır.)

PAULINA: Ama nedenini bir türlü anlayamıyorum.

GERARDO: Bilmem gerek.

PAULINA: Neden?

GERARDO: Paulina, seni seviyorum. Bunu senin ağzından duymam gerek. Onca yıl sonra, bunu bana söyleyenin o olması, haksızlık. Buna... dayanılmaz.

PAULINA: Oysa ben söylersen... dayanılır.

GERARDO: İlk defa onun söylemesinden daha dayanılır.

PAULINA: Bir bölümünü sana zaten anlatmıştım, Gerardo. Yetmedi mi?

GERARDO: On beş yıl önce bana anlatmaya başladın, sonra...

PAULINA: O orospu oradayken konuşmayı sürdürmemi beklemiyordun herhalde, değil mi? O orospu, yarı çıplak senin yatak odandan çıkıp geldi ve senin neden bu kadar geciktiğini merak ettiğini söyledi, ondan sonra da sen sanıyorsun ki...

GERARDO: O orospu değildi.

PAULINA: Benim nerede olduğumu biliyor muydu? Elbette biliyordu. Orospu.

GERARDO: Gene başlamayalım, Paulina.

PAULINA: Başlayan sensin.

GERARDO: Kaç defa söyleyeceğim?.. Tam iki ay seni arayıp bulmaya çalıştım. Sonra karşıma o çıktı, yardım edeceğini söyledi. Birlikte bir iki kadeh içki içtik. Ben de insanım.

PAULINA: Ben senin hayatını korurken, senin adın içime gömülüyken, ağzımdan adın çıkmazken...sor ona, Miranda'ya sor bakalım, acaba adını ağzıma almış mıyım? Oysa sen...

GERARDO: Sen beni çoktan bağışlamıştın, bağışlamıştın, daha kaç defa bunları yineleyeceğiz? Böylesine yoğun geçmiştik, bir gün bizi boğacak. Artık bitirsek. Bu defteri son defa olarak dürelim ve bir daha asla açmayalım.

PAULINA: Bağışlamak ve unutmak, ha?

GERARDO: Bağışlamak, evet; unutmak, hayır. Ama bağışlamak, yeniden yaşama başlamak için bağışlamak. Yaşanacak öyle çok şey var ki, benim güzel...

PAULINA: Peki, ne yapmamı istiyordun, o kızın önünde konuşmamı mı? Bana yaptıklarını, onun önünde sana anlatmamı mı? Kaç defa?

GERARDO: Kaç defa ne?

PAULINA: Kaç defa onunla oldun?

GERARDO: Paulina...

PAULINA: Kaç defa?

GERARDO: Sevgilim...

PAULINA: Kaç defa yaptın? Kaç defa, kaç defa? Ben sana söylerim, sen de bana söyle.

GERARDO: (*Çaresizlik içinde, önce PAULINA'yı sarsar, sonra onu kollarına alır.*) Paulina, Paulina. Beni mahvetmek mi istiyorsun, istediğin bu mu?

PAULINA: Hayır.

GERARDO: Ama bunu başaracaksın. Sonunda, bensiz bir dünyada bulacaksın kendini, o dünyanın içinde ben olmayacağım. İstediyin bu mu?

PAULINA: O orospuyu kaç defa becerdiğini bilmek istiyorum.

GERARDO: Bunu bana yapma, Paulina.

PAULINA: O gece ilk gece değildi, öyle mi, Gerardo? Onu daha önce de görmüştün, doğru mu? Gerçeği söyle Gerardo.

GERARDO: Bizi mahvetse de mi?

PAULINA: Kaç defa, Gerardo? Sen bana söyle, ben de sana söylerim.

GERARDO: İki defa.

PAULINA: O gece. Ya o gecedan önce?

GERARDO: (*Çok kısık sesle.*) Üç defa.

PAULINA: Ne?

GERARDO: Üç defa.

PAULINA: Demek o kadar iyiymiş? Demek ondan o kadar hoşlandın? O da hoşlanmış olmalı. Pek memnun kalmış olmalı ki, geri gelmiş...

GERARDO: Bana ne yaptığının farkında mısın?

PAULINA: Onarımdan öte, ha?

GERARDO: (*Çaresiz.*) Benden daha ne istiyorsun? Diktatörlüğü atlattık, dayandık, sağ çıktık, oysa şimdi birbirimize, o itlerin yapamadığını yapmaktayız. Bu mu istediğin?

PAULINA: (*Sakin.*) Hayır.

GERARDO: Gitmemi mi istiyorsun? Bu mu istediğin? Bu kapıdan çıkıp gideyim ve sen bir daha beni görme, bunu mu istiyorsun? Tanrı aşkına bu mu istediğin?

PAULINA: Hayır.

GERARDO: Ama sonunda olacak olan, bu. Gerçek, dozu fazla kaçtı mı, öldürür. (*Kısa sessizlik.*) Senin elinde küçük bir bebek gibiyim, savunmasızım artık. Bana davranışın, o adama

davranışın gibi...

PAULINA: Hayır...

GERARDO: Benden istediğin...

PAULINA: (*Mırıldanır.*) Seni istiyorum. Seni. Seni, canlı canlı içimde istiyorum. Yatağımıza hayaletler girmeden sevişmemizi istiyorum, senin o komisyonda gerçeği savunmanı istiyorum ve senin, solduğum havanın içinde olmanı istiyorum ve senin, yeniden dinleyebileceğim Schubert'de olmanı istiyorum ve seninle birlikte bir bebeği evlat edinmemizi istiyorum.

GERARDO: Evet, Paulina, evet, evet.

PAULINA: ...ve her an sana bakmak, seni nazlamak istiyorum, tıpkı o geceden sonra senin bana yaptığın gibi...

GERARDO: O korkunç geceden bir daha söz etme. O geceyi böyle tutturup durursan, beni... öldürürsün. İstedığın bu mu?

PAULINA: Hayır.

GERARDO: Öyleyse anlatacak mısın?

PAULINA: Evet.

GERARDO: Her şeyi?

PAULINA: Her şeyi.

GERARDO: İşte, çıkar yol, bu. İşte bu kargaşadan böyle sıyrılabiliriz -birbirimizden hiçbir şey saklamadan, birlikte.

PAULINA: Çıkar yol bu.

GERARDO: Şimdi kaseti açıyorum. Açmamın sakıncası yok, değil mi, sevgilim?

PAULINA: Aç.

(GERARDO *düğmeye basar.*)

GERARDO: Sanki komisyonun karşısında oturuyormuşsun gibi.

PAULINA: Nereden başlayacağımı bilmiyorum.

GERARDO: Adını söyleyerek başla.

PAULINA: Kızlık adım, Paulina Salaş. Şimdi Gerardo Escobar ile evliyim -hukukçudur, ama o yıllarda. ..

GERARDO: Tarih...

PAULINA: 6 Nisan 1975, bekârdım, San Antonio Caddesinde yürüyordum...

GERARDO: Kesin ol, elden geldiğince.

PAULINA: ...öğleden sonra saat ikiyi çeyrek geçiyordu. Tam Huerfanos Sokağının köşesine geldiğim vakit, arkamda bir gürültü duydum -bir arabadan üç adam iniyordu, biri sırtıma tabanca dayadı,"Tek kelime söylersen, yüzünü dağıtırız, bayan," dedi. Sözcükleri kulağıma tükürüyordu- soluğu sarımsak kokuyordu. Böyle küçük bir ayrıntıya ve öğlen neler yemiş

olabileceği düşüncesine saptandığım için çok şaşırılmışım, sonra anatomi dersinde okuduğum tüm organlarla, yediklerini nasıl sindirdiğini düşünmeye başladım. Daha sonra kendi kendime çok kızdım, neden bağırمامışım, böyle bir şey başına geldiği vakit bağırmaq gerektiğini biliyordum, böylece herkes kimin götürüldüğünü anlardı- adını haykır, "Ben Paulina Salaş, beni götürüyorlar," bunu hemen söylemezsen, başından yenik sayılırsın, ben de çok kolay baş eğmişim, tek bir direnişte bulunmadan onlara boyun eğmişim. Yaşam boyu, hep söz dinlemişimdir. *(Işıklar hafiflemeye başlar.)*

Dr. Miranda ile ilk defa üç gün sonra... şey... olunca... Dr. Miranda ile tanıştım.

(Işık daha da hafifler, PAULINA'nın sesi karanlıkta devam eder, sadece kasetçalar ayışığında aydınlanmaktadır.)

İlk başta beni kurtarabilir sandım. Öbürlerinin bana ettiklerinden sonra, o çok yumuşak, çok... iyiydi. Sonra, ansızın, Schubert çalmaya başladı. Tam üç gün hiçbir şey yememişsen, vücudun paramparça olurken karanlıkta o güzelim müziği dinlemenin ne demek olduğunu anlatmaya sözcükler yetmez... *(Karanlıkta, ROBERTO'nun sesini duyarız.)*

ROBERTO'NUN SESİ: Müzik çalardım, çünkü bana oynadığım rolde yardımcı olurdu, iyi adam derler ya, işte o rolde, Schubert çalardım çünkü böylece tutuklunun güvenini kazanırdım. Ayrıca onların acısını da hafifletirdim. Buna inanmanız gerek, tutukluların çektiği acıyı hafifletmenin bir yoludur bu. Yalnızca müzik değil, yaptığım her şey. İşte, ilk başta, bana yaklaşımları da böyle olurdu. Tutuklular ellerinde ölüyormuş, öyle demişlerdi, onlara bakacak, güvenebilecekleri biri gerekliymiş. Benim bir kardeşim var, gizli polisin bir üyesidir. Bir gece bana dedi ki, komünistlerin babama ettiklerini sen onlara ödetebilirsin -komünistler Las Toltecas'da toprağına el koydukları gün, babamın yüreğine inmişti, inme inmişti bu yüzden- dili tutuldu, konuşamaz oldu, saatlerce gözünü bana diker, öyle kalırdı; gözleri, "Birşeyler yapın," derdi. Ama görevi bu yüzden kabul etmiş değilim. Gerçek, insancıl nedenlerle kabul etmiş olmamdır. Savaşta, diye düşünmüştüm, onlar beni ve ailemi öldürmek istiyorlar, totaliter diktatörlük kurmak istiyorlar, ama gene de, tıbbi ilgi görmeye hakları var. Ağır ağır, hiç farkına varmadan, daha ince işlemlere katılmaya başladım, beni işkence uygulamalarına katıyorlardı, görevim tutuklunun daha ne kadar dayanabileceğini saptamaktı. Daha ne kadar elektrik akımı verilebilirdi? İlk başta, kendime, bunun yaşamlarını kurtarmak olduğunu söyledim, kurtardım da, çünkü çok defa onlara yalan söyledim, işkence göreni kurtarmak için- onları durdururdum, durun yoksa tutuklu ölecek. Ama sonraları ben de başladım- azar azar, ağır ağır, duyduğum erdemlik, coşkuya dönüştü- erdemlik maskesi düştü ve coşku, yaptıklarımı benden gizledi, gizledi, gizledi, girdiğim batağı... Paulina Salaş getirildiğinde, artık iş işten geçmişti. Geçmişti.

(Işıklar açılır, ay doğuyordur. Vakıt, gecedir. ROBERTO kasetin önünde itiraf etmektedir.)

ROBERTO: İş işten geçmişti. Bir çeşit... vahşet, yaşamımı kaplamıştı, yaptıklarımın bayağı hoşlanmaya başlamışım. Artık bir oyundu. Merakım, bir bakıma iğrenç bir tutku, bir bakıma da bilimseldi. Bir kadın ne kadarına dayanabilir? Öbür kadından daha fazlasına mı? Vücudundan elektrik akımı geçirilince, üretim organları kurur mu? Bu durumda doruğa varır mı? Artık o sizin avucunuzdadır, kurduğunuz tüm düşleri onun üzerinde deneyebilirsiniz, ona dilediğinizi yapabilirsiniz.

(Ay ışığı yavaş yavaş solar, sadece kasetçaların üzerinde kalır, bu sürede ROBERTO'nun sesi karanlıkta devam eder.)

Size yasaklanan her şeyi, annenizin asla yapmamanız için fısıldayarak sizi uyardığı her şeyi. Haydi, doktor, derlerdi, bedava eti geri mi çevireceksin? Biri de, yoksa şey misin, diye sataşırđı. Adı neydi bakayım... Bud derlerdi ona, yok Stud derlerdi... takma addı, gerçek adını hiçbir zaman öğrenemedim. Onlar buna bayılır, doktor, derdi Stud- bu orospuların tümü buna bayılır, şöyle tatlı bir müzik de koydun mu, daha da ısınırlar, keyfine diyecek yok... Bunları kadınların önünde söylerdi. Paulina'nın önünde söylerdi, sonunda ben, sonunda ben de... ama hiçbiri benim elimde ölmedi, ne kadını, ne erkeği.

(Işıklar yükselir, gün ağarmak üzeredir. ROBERTO'nun ipleri çözülmüştür. Kasetten dinlediklerini bir kâğıda yazmaktadır. Önünde, elyazısıyla dolu bir yığın kâğıt vardır. PAULINA ve GERARDO onu izlerler.)

ROBERTO'NUN SESİ: *(Kasetten)* Anımsadığım kadarıyla, Paulina Salaş dahil, doksan dört tutuklunun sorgulanmasına katıldım. Diyeceklerim bu kadar. Bağışlanmamı diliyorum.

(ROBERTO yazmaya devam ederken, GERARDO kasetçaları kapatır.)

GERARDO: Bağışlanmamı diliyorum.

(GERARDO kaseti tekrar açar.)

ROBERTO'NUN SESİ: Bu itirafın gerçekten pişmanlık duyduğumu kanıtlayacağını dilerim ve ülkemiz, tam uzlaşma ve barışa yönelirken...

GERARDO: *(Kasetçaları kapatır.)* Bunu yazdın mı? Ülkemiz tam uzlaşma ve barışa yönelirken?..

(Tekrar açar.)

ROBERTO'NUN SESİ: ...ben de, yaşamımın sonuna kadar bu korkunç gizimle birlikte yaşayabilmeliyim. Hiçbir ceza, vicdanımın sesi kadar acı olamaz.

ROBERTO: *(Yazarken)* ...Ceza ...Vicdanım... *(GERARDO kaset-çaları kapatır. Biran sessizlik.)*
Peki, şimdi ne olacak? İmzalayacak mıyım?

PAULINA: Önce, bunların hiçbir baskı olmadan, kendi isteğinle yazdığını yaz.

ROBERTO: Bu doğru değil.

PAULINA: Baskı ister misin, doktor?

(ROBERTO birkaç cümle yazar. GERARDO'ya gösterir, GERARDO evet dercesine başını sallar.)

PAULINA: Şimdi imzalayabilirsin. *(ROBERTO imzalar. PAULINA imzaya bakar, kâğıtları alır, kaseti kasetçalardan çıkartır.)* Denizde fırtına varken, gün doğuşu buralarda ne kadar görkemlidir, fark ettin mi?

GERARDO: Paulina.

PAULINA: Benim şu anda neler hissettiğimi bilir misin doktor? Kendimi özgür hissediyorum. Güneş gibi özgür değil, çünkü güneş, zavallı güneş, her gün aynı yerden, hemen hemen aynı saatte doğar ve gökyüzünde aynı yolu izler. Ben martı gibi hissediyorum, denizin dalgası gibi, hava

gibi hissediyorum. Her şey hâlâ önümde, ileride, yaşamımızın tümü hâlâ önümüzde dediğimiz vakit, yalan söylemiyorduk.

GERARDO: Paulina. Bitti artık, bitti. Artık sence vakit gelmedi mi...

PAULINA: Doğru. Bir anlaşma yapmıştık. Hâlâ ilkelerine bağlı olduğunu görmek ne iyi. Ben de seni yatıştırmam gerekecek sanmıştım, adamın gerçekten suçlu olduğunu anlayınca, onu öldürmeme engel olmam gerekeceğini sanmıştım.

GERARDO: Onun gibileri için ruhumu karartmam.

PAULINA: (*Araba anahtarlarını fırlatır.*) Serbest artık. Gidip arabasını getir, yeter.

(GERARDO, ROBERTO'nun ayak bileklerini çözmeye başlar.)

Beni anladığımı sanmıyorum, Gerardo. Arabasını getir dedimse, sen kendi başına gidip getir demiştin, ikiniz birden gidin demedim.

GERARDO: Sen ne demek istiyorsun?

PAULINA: Onu seninle yalnız başına gönderemem.

GERARDO: Paulina, anlaşmıştık?..

PAULINA: Bu adamın az önce neler itiraf ettiğini duymadın mı? Adam saldırgan ve tehlikeli.

GERARDO: O, yenik düşmüş, zavallı bir yaratık. Bir insan bu biçim itirafta bulunursa, kendisini böylesine alçaltırsa... artık sana bir zararı olamaz.

PAULINA: Sana olur.

ROBERTO: Ona nasıl zarar verebilirim... o...

PAULINA: Ona saldırabilirsin, onu ezebilirsin... gel buraya, şu kâğıtları ve kaseti al... Ben seni bilirim, doktor. Seni asla onunla yalnız başına bırakamam, Gerardo.

GERARDO: Peki, peki. Ben gidip arabayı getireyim. (*Kalkar, kapıya doğru ilerler.*)

PAULINA: Ha, Gerardo. Adamın krikosunu geri vermeyi unutma.

GERARDO: (*Gülümsemeye çalışır.*) Sen de Schubert kasetini geri vermeyi unutma. Sende de var bir tane. (*Kısa sessizlik.*) Dikkatli ol. (*Çıkar. PAULINA pencereye gider. GERARDO'nun ardından bakar.*)

ROBERTO: İzninizle, tuvalete gitmek istiyorum. Artık benimle birlikte gelmeniz gerekmez sanırım.

PAULINA: Kıpırdama, doktor. Küçük bir sorun hâlâ askıda. (*Kısa sessizlik.*) Ne güzel bir gün doğuyor. Bu güzel günün tek eksiği nedir bilir misin, doktor, bu günün gerçekten kusursuz olması için ne yapmam gerekir dersin? (*Kısa sessizlik.*) Seni öldürmek. Böylece, Schubert'imi senin de dinlediğini düşünmeden, rahatça dinlerim; dinlerken de benim günümü, benim martımı, benim Schubert'imi, benim ülkemi ve benim kocamı sen kirletemezsin. İşte bana bu gerek...

ROBERTO: Bayan, kocanız size güvenerek buradan ayrıldı... Siz söz vermiştiniz.

PAULINA: Ama ben söz verirken -hâlâ da kuşkuluyum ya... küçücük bir kuşku vardı- sen gerçekten o adam mısın? Gerardo da kendine göre haklıydı, bir kanıt, sağlam bir kanıt istiyordu. Ama ben

de biliyordum ki, eğer itirafta bulunursan... ve bulundun... ve ben seni dinlerken tüm kuşkularım uçtu, gitti... Ama şimdi biliyorum, artık biliyorum, o adam sensin, sen hayatta oldukça ben kendimle barışık yaşayamam. (*Tabancayı ROBERTO'ya doğrultur.*) Dua ve pişmanlık için bir tek dakikan var, doktor.

(ROBERTO ağır ağır kalkar.)

ROBERTO: Yapmayın. Ben suçsuzum.

PAULENA: İtiraf ettin, doktor.

ROBERTO: Bu sahte, bayan.

PAULINA: Bu ne demek?

ROBERTO: Uydurdum, birlikte uydurduk.

PAULINA: Ama bu bana gerçek gibi geliyor, doktor, canımı yakacak kadar bana yakın bu sözler...

ROBERTO: Kocanız bana ne yazmam gerektiğini söyledi, bazılarını da ben uydurdum, ama çoğu, onun sizden duydukları, bildiği kadar, size olanlardı, siz de böylece beni bırakacaktınız, beni öldürmenize engel olmanın tek çıkar yolu bu diye beni inandırdı, ben de- siz de bilirsiniz nasıldır, baskı altında her şeyi söyleyebiliriz, ama ben suçsuzum. Bayan, Tanrı da biliyor ya...

PAULINA: Stud, doktor.

ROBERTO: Ne?

PAULINA: İfadende Stud dedin. İriyarı, bol kaslı bir adam olmalı, tırnaklarını yerdi, tamam mı, o iğrenç tırnaklarını yerdi, Stud.

ROBERTO: Bu adı bana kocanız verdi. Söylediklerimin hepsi kocanızın yardımıyla uyduruldu. Dönünce, ona sorarsınız.

PAULINA: Ona sormama gerek yok. Onun böyle yapacağını biliyordum. Senin ifadende benim sözcüklerimin kullanılacağını biliyordum. İşte, o böyle bir adamdır. Hep kendini başkalarından daha zeki sanır ve hep birilerini kurtarması gerektiğine inanır. Ama onu suçlamıyorum, doktor. O beni sever. Kendi iyiliğimiz için birbirimizi aldattık, çünkü birbirimizi seviyoruz. Ama bu oyunda, ben kazandım. Ona yanlış isim verdim, doktor, sen düzeltir misin diye görmek istedim. Ve düzelttin. Bud adını düzeltip yerine Stud adını koydun, oysa, suçsuz olsaydın...

ROBERTO: Bu basit bir rastlantı, Bud değil de Stud demişsem ne fark eder, uygun bir ad...

PAULINA: Yaptığın tek düzeltme bu değil ki, doktor. Daha başka... yalanlar da var...

ROBERTO: Ne yalanı, ne yalanı?

PAULINA: Küçük yalanlar, Gerardo'ya anlattığım öyküye kattığım küçük değişiklikler ve çoğu zaman... her zaman değil, ama sık sık bunları düzelttin, tıpkı Stud adında olduğu gibi. Tam benim planladığım gibi oldu. Her şeyi olduğu gibi yapmak istedim çünkü öylesine korkmuştun ki... Ama ben seni suçlu olduğun için öldürmeyeceğim, doktor, hiç pişman olmadığın için öldüreceğim. Ben ancak, gerçekten pişman olan, kötülük ettiklerinin karşısına çıkıp da ben şunu yaptım, bunu yaptım, ama bir daha asla yapmayacağım diyenleri bağışlayabilirim.

ROBERTO: Daha başka ne istiyorsunuz? Bu ülkedeki tüm kurbanların elde edebileceğinden fazlasını

elde ettiniz. İtiraf etmiş bir adam, ayaklarınıza kapanmış, utanç içinde, *(Diz çöker.)* hayatını bağışlamanız için yalvarıyor. Daha başka ne istiyorsunuz?

PAULINA: Gerçeği, doktor. Gerçeği söyle, seni bırakacağım, gideceksin. Ondan sonra, artık kardeş katili Kabil gibi özgür olursun. Pişmanlık duyduktan sonra, Kabil'e kimse el sürmedi -işte Tanrı onu bunun için seçmişti. Gerçek için. İtiraf et, seni bırakayım. On saniyen var. Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz. Vakit bitmek üzere, doktor. İtiraf et! *(ROBERTO ayağa kalkar.)*

ROBERTO: Hayır, etmeyeceğim. Çünkü etsem de, siz asla doymayacaksınız. Siz beni nasıl olsa öldüreceksiniz. Öyleyse, haydi bakalım, öldürün. Hasta bir kadının bana böyle davranmasına izin veremem. Beni öldürmek istiyorsanız, haydi! Ama siz suçsuz bir adamı öldüreceksiniz.

PAULINA: Dokuz.

ROBERTO: İşte, böylece şiddetin sonu gelmez, şiddet hep devam eder. Dün size korkunç şeyler yaptılar, şimdi de siz bana korkunç şeyler yapıyorsunuz, yarın bu döngü yeni baştan başlayacak. Artık durma vakti gelmedi mi?

PAULINA: Neden hep benim gibi insanlar özveride bulunur? Ödün vermek gerektiğinde ödün verir, kendi dilimi ısırırım, neden? İşte, bu defa böyle olmayacak. Yeter ki bir defa, tek bir defa adalet yerine getirilsin. Ne kaybederiz? Sizlerden birini öldürerek ne kaybederiz? Ne kaybederiz?

(Işıklar yavaş yavaş sönerken, onlar buldukları durumda donarlar. Mozart'ın Desonant Dörtlüsünün son bölümünü duyarız. PAULINA ve ROBERTO inmekte olan dev bir aynanın arkasında kalır, görünmez. Aynada, izleyiciler kendilerini görürler. Birkaç dakika Mozart dörtlü duyulur, bu süre içinde izleyiciler kendilerini aynada gözler.)

Sahne 2

(Bir konser salonu. Birkaç ay sonra, bir akşam. GERARDO ve PAULINA görünür, çok şık giyinmişlerdir. Aynanın karşısına, yerlerine otururlar, sırtları izleyicilere dönüktür. İki iskemlede ya da izleyiciler arasında iki koltukta oturmaktadırlar. Müzik dinlerken, konser sırasında duyulan sıradan sesleri duyarız: sesli yutkunma, arada bir öksürük, program dergisinin sayfalarının çevrilmesi, hatta gürültülü solumak. Müzik bitince, GERARDO alkışlamaya başlar, sonra görünmeyen izleyicilerden alkış sesi duyarız.

PAULINA alkışlamaz. Alkış sesi söner sonra, programın birinci bölümü bittiği zaman, konser salonunda duyulan olağan sesleri duyarız: boğaz temizlercesine sesli yutkunma, mırıltılar, fuayeye doğru gidenlerin hışırtıları, ayak sürtmeleri. İkisi de dışarıya çıkmak üzeredir, çeşitli kişilere selâm verirler, bir an için durup konuşurlar. Ağır ağır kendi yerlerinden uzaklaşır ve hayali bir fuayeye doğru ilerlerler, fuaye kalabalıktır. Mırıltılar ve benzeri sesler duyarız. GERARDO, sanki konserdeymişler gibi, izleyicilere doğru konuşur. Kalabalığın mırıltıları arasında sesi duyulur.)

GERARDO: *(Çok samimi bir biçimde, değişik izleyicilere.)* Ne demek, teşekkür ederim, çok teşekkür ederim. Gerçi biraz yorgunum, ama değdi. Evet, Komisyonun raporunu gerçekten çok beğendik.. *(PAULINA ağır ağır ondan uzaklaşır, küçük bir barın yerleştirildiği bir kenara gider. O dönene kadar, GERARDO kendi izleyicileriyle konuşmaya devam eder.)*

İnsanlar gerçekten olağanüstü cömert, hiç kimse hiçbir kişisel çıkar gözetmiyor. Ya, evet, söyleşide sözünü ettiğim olay mı? O kadını görmüş olsaydınız, sizin de yüreğiniz dayanmazdı. Kadın çok çekingendi. Ayakta konuşmaya başladı. Komisyon başkanı, "Lütfen oturunuz," dedi ve iskemlesini çekmek için ayağa kalktı. Kadın oturdu ve hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Sonra o bize baktı ve "Bu ilk defa," dedi bize -on dört yıl önce kocası kaybolmuş, o da binlerce saat, başvuruda bulunmak için, binlerce saat beklemiş... "Bu ilk defa," dedi bize, "onca yıl boyunca efendim, ilk defa biri bana otur dedi."

(Bu arada PAULINA şeker almıştır, parayı öderken, ROBERTO girer, üzerinde garip, düşsel biçimde, ay ışığına benzer bir ışık vardır. ROBERTO gerçek de olabilir, PAULINA'nın kafasında bir hayal de olabilir. PAULINA henüz onu görmemiştir. GERARDO'nun yanına gider, GERARDO da artık söylediği monologu bitirmek üzeredir. ROBERTO arkada kalır, uzaktan PAULINA ve GERARDO'yu gözler.

Konserin başlamak üzere olduğunu belirten zil sesi duyulur.)

Canilere gelince, onların adını bilmesek de, açıklayamasak da -Ah, Paulinetta, tam vaktinde geldin. Neyse, sizi daha sonra görürüm, dostum. Artık benim de boş vaktim olacak. Belki bizde bir iki tek atarız. Paula öyle bir kokteyl hazırlar ki, tüylerin diken diken olur.

(GERARDO ve PAULINA yerlerine oturur. ROBERTO başka bir koltuğa oturur, hep PAULINA'ya bakmaktadır. Hayali müzisyenler sahneye çıkarken, alkış sesi duyulur. Çalgılar akort edilir. Sonra 'Ölüm ve Kız'başlar. GERARDO, PAULINA'ya bakar. PAULINA önüne, ileriye bakar. Birkaç saniye sonra döner,

ROBERTO'ya bakar. Bir an bakışları kilitlenir. Sonra PAULINA başını çevirir, sahneye ve aynaya bakar. Işıklar söner, müzik çalar, çalar, çalar.)

PERDE

Çeviren; Filiz OFLUOĞLU, Can Yayınları, Çağdaş Drama Dizisi, İstanbul 1993

OYUN ERTESİ

Sekiz, dokuz yıl kadar önce, General Augusto Pinochet hâlâ Şili'de diktatör, ben de hâlâ sürgündeyken, bir dramatik olguyu kafamda evirip çeviriyordum. İşte bu olgu, sonradan *Ölüm ve Kız* oyununun çekirdeğini oluşturdu. Yolda arabası bozulan bir adama, bir yabancı dostça yaklaşır ve onu evine götürür. Adamın eşi, yıllar önce ırzına geçen işkencecinin sesini bu yabancıнын sesinde tanıdığı savındadır. Adamı tutsak eder ve onu yargılamaya karar verir. Birçok defa, bir roman yazma umuduyla bu kurguyu kâğıda dökmeye yeltendim. Birkaç saat ve birkaç başarısız sayfadan sonra, sıkıntı ve üzüntüyle bu girişimden caydığım çok oldu. Temelde bir şeyler eksikti. Bir türlü çıkaramadığım nice şey vardı. Söz gelişi, kadının kocası kimdi, karısına inansa bile, onun şiddet eğilimine tepkisi ne olacaktı? Öykünün geliştirildiği tarihsel koşullar da, bana göre, kesin ve açık değildi; daha geniş bir bakış açısından, kadının kendi evinin dar, kapalı ve sınırlı çerçevesi dışında, ülkenin simgesel ve gizli ilişkileriyle bağlantısı neydi? Ana rahminden çıkamayan bir bebeğin doğumu forseps'le gerçekleştirilebilir, oysa doğmak istemeyen kurgu kişilerin forseps'le, yaşam boyu sakat kalacaklarını ve yaşamlarının sakat olacağını neyse ki zamanında anlamıştım. Bu nedenle benim üçlüm de bir süre daha bekleyecekti.

Uzun bir süre beklediler. 1990 yılında Şili demokrasiye dönünce ve ben 17 yıllık sürgünden sonra ailemle birlikte yeniden ülkeme yerleşince, sonunda öykümün nasıl anlatılabileceğini anladım. O sırada ve ben bu satırları yazarken de, benim ülkem demokrasiye geçişin güç günlerini yaşıyordu. Pinochet artık devlet başkanı değildi, ama hâlâ silahlı kuvvetlerin başındaydı. Hâlâ halk ele avuca sığmaz olursa, ya da daha kesin bir anlatımla, geçmiş yönetimde insan haklarını çiğnemiş olanları cezalandırmaya kalkışırsa, hükümeti devirme tehdidindeydi.

Kargaşayı ve sürekli bir yüzleşmeyi önlemek amacıyla, yeni hükümet Pinochet yanlılarını dışlamamaya özen gösteriyordu, çünkü onlar hâlâ yargıda, senatoda, belediyelerde ve özellikle ekonomide önemli konumdaydılar...

Seçimle işbaşına gelen Cumhurbaşkanı Patricio Aylwin bu karmaşıklığa karşı bir komisyon kurdu... Görevi, ölümle sonuçlanan insanlık suçlarını araştırmaktı, ama suçlular yargılanmayacak ve adları açıklanmayacaktı. Bu da, yaralı bir ülkenin utanmasında önemli bir adımdı. Ya gerçek sonunda kamuya açıklanarak tarihe geçecek, ama unutmak istediğimiz nefret ve kin duygusu bizleri bölecekti; ya da adalet yerine gelmeyecek, derin acılar yaşayan ancak hayatta kalabilen yüzbinlerce kişiden hiç söz edilmeyecekti. Cumhurbaşkanı, geçmişin dehşetini tümünden gömmek isteyenlerle, gerçeğin tüm çıplaklığıyla sergilenmesini isteyenler arasında bir orta yol bulmak istiyordu. Komisyonun güç görevini izlerken, yıllardır kafamı kurcalayan ve bir türlü çözemediğim öykünün anahtarını buldum: Adam kaçırma ve yargılanma olayı, diktatörün gölgesindeki bir ülkede geçmeyecekti. Demokrasiye

geçmekte olan bir ülkede yer alacaktı. Nice Şili'li uğradığı işkence ve dehşetin acısını yaşarken, başka Şilililer de suçları açıklanacak mı diye kıvranacaktı. Kadının kocası olaydan derinden etkilenmeliydi. Böylece o da komisyonun bir üyesi olabilirdi. Çok geçmeden yazmam gerekenin roman değil, bir oyun olacağını anladım.

Bir vatandaş olarak sorumlu davranacaksam, bir sanatçı olarak da yarattığım kişilerin çılgın ve doğal çağrılarına uyarak, yeni demokrasinin başına dert açmama kaygısıyla kendine dönük bir yaşam sürdüren onca yurttaşımın üstüne çöken suskunluğu kırmak zorundayım. Gerek o günlerde, gerekse hâlâ taşıdığım inanç şudur: Kırılğan bir demokrasi, ardındaki acılar, kederler ve umutlar tüm kamuya açıklandığı vakit güçlenir. Kendi kendimize açtığımız yaraları gizlemekle, bu acıların yinelenmesini önleyemeyiz. Oyunu yazmaya başladığım vakit, kişilerim, nice Şili'li gibi, açıklayamadıkları pek çok soruyu kendi kendilerine sormaktaydı. İşkence edenlerle işkence edilenler aynı ülkede birlikte nasıl yaşayabilir? Baskı altında ezilen bir ülkede, insanlar konuşmaktan korktuğu sürece, yaralar nasıl sarılır? Yalancılık yerleşince, gerçeğe nasıl ulaşılır? Geçmişe tutsak olmadan, geçmişi nasıl canlı tutabiliriz! Gelecekte yinelenmesini göze almadan geçmişi nasıl unutabiliriz? Barış uğruna gerçek feda edilmeli mi? Söylentisi hiç dinmeyen geçmiş olayları ve gerçeği sindirmenin bedeli nedir?

Bu koşullarda tedhiş olayları önlenebilir mi? Acı çekenlerin karşısında, bizler ne denli suçluyuz? Ve belki de en büyük giz şudur: demokratik dengeyi yaratan ulusal birliği zedelemekten bu sorunları nasıl göğüsleriz?

Üç hafta sonra *Ölüm ve Kız* oyunu hazırды.

Bu oyun, halkımın içinde gömülü gizli çelişkilerin çoğunu sergiliyorsa ve bu nedenle insanların tinsel güvenliğini tehlikeye atıyorsa, aynı zamanda, bu insanların kendi kimlik arayışlarını ve gelecek yıllarda taşıyabilecekleri çelişkili düşünceleri irdeleyen bir araç olmuştur...

Ölüm ve Kız, uzun süredir gönlümde yaşattığım bir isteği canlandırdı: Aristo türünde çağdaş bir tragedya yazmak, topluma acıma ve dehşet aracılığıyla, kendi kendini arıttırarak bir yapıt sunmak, kısacası, gün ışığına çıkmadığı takdirde, felâkete yol açabilecek gerçekleri izleyicilere sergilemek.

Özetle, bu oyun, daha önce yazdığım romanlar, öyküler, şiirler ve diğer oyunlarda olduğu gibi, yalnızca Şili sınırları içinde canlanmamıştır. Tüm dünyada, yirminci yüzyıl boyunca ve çağlar boyunca insanlığın karşılaştığı sorunları içerir. Bu konu, yalnızca korku içinde yaşayan ve aynı zamanda korkusunun ve acılarının anlaşılmasını uman bir ülkeye dair değildir, yalnızca işkence ve dehşet olaylarının insanlar üzerindeki uzun vadeli etkisine dair de değildir, sürekli aklımı çelen nice başka temaları da içerir; kadınların eline güç geçince ne olur, taktığımız maske kendi yüzünüzle özdeşleşince gerçeği nasıl ayırt edersiniz, bellek bizi nasıl çeler ve yönetir, kötülüğü tadınca saflığımızı nasıl koruruz, bizi otanmaz biçimde yaralayanları nasıl bağışlayabiliriz, politik, ama düzmece olmayan bir dili nasıl bulabiliriz, hem sevilen hem de gizemli olan, hem kalabalık tarafından anlaşılabilen hem de biçem deneyimi taşıyan, hem efsane olan hem de günümüz insanını içeren öyküler nasıl anlatılır?

Ölüm ve Kız oyunu batı dillerine çevriliyor. Tam şu sırada, insanoğlu inanılmaz değişimler yaşıyor. Gelecek için hem büyük umutlar, hem de geleceğin neler getireceği konusunda kargaşa var...

İşte böyle zamanlarda, dünyadaki Paulina'ları, Gerardoları ve Roberto'ları düşünmek belki bize birazcık da olsa yardım eder ve biz bu üç kişi içinde en çok kime benzediğimizi, gizli saklı

yaşamımızın bu üç kişinin hangisinde -ya da tümünde mi canlandığını görebiliriz.

Sonunda, umarım, ta uzaklardaki Şili'nin bu ta uzaklardaki insanlarını gözlerken, onların acısını paylaşırken, belki de bilinçlenme dediğimiz o garip, ürpertici insanlık duygusuyla, bölünmüş dünyamızda bir köprü kurarız.

ARIEL DORFMAN

11 Eylül 1991

'ÖLÜM VE KIZ' ÜZERİNE

Bir ülke, diktatörlükten kırılğan bir demokrasiye geçişin güçlüklerini yaşarken, barışçı adalet, yasadışı öç almanın kısır döngüsünden daha mı iyidir? Uzlaşma, suçlamaya yeğlenmeli midir? En önemlisi, insanlığa karşı işlenen suçlar, cezalandırılmak bir yana, nasıl anlaşılır?

Bu konulardaki siyasal tartışmalar, İ.Ö. 404 yılında Atina'da Kritias'ın ölüm mangalarının bağışlanmasıyla başlamış ve yüzyıllar boyunca sürüp gitmiştir.

Dorfman, *Ölüm ve Kız* oyununda bu sorulara bir yenisini ekliyor: Öç alma, otomanın (terapinin) gereği midir?

İnsan acımasızlığını, psikolojik gerilimi, adalet ve öç alma öğelerini işleyen bu oyun, otama üzerinde durduğu için, çok fazla sarsılmadan izlenebilir.

Konu, çılgın bir öç alma kurgusunu içerir. Adı verilmemekle birlikte, olayın Şili'de geçtiği anlaşılır. Deniz kıyısında bir evde, Paulina, elinde tabancayla beklemektedir. İskemleye bağlı, ağzı tıkaçlı, orta yaşlı bir doktor dehşet dolu gözlerle geçmişe bakmaktadır. Paulina, 15 yıl önce uğradığı işkencenin öcünü almak için, işkencecisini kıstırmıştır. Gördüğü işkencenin korkunç ayrıntılarını anlatırken, kendi çektiklerini, ülkesinin çek-tikleriyle özdeşleştirmektedir. Nasıl unutabilir,

başılayabilir? Öte yan dan, Paulina ve Gerardo, korkunç ve acı sorgulama-cezalandırma sürecinde, birbirlerine olan inanç ve sevgilerini ve evliliklerini koruma çabasını sürdürürler.

Oyunda, doktorun gerçek işkenceci olup olmadığı da kesin değildir. Güler yüzlü iyi niyetli görünen bu adam işkenceci olabilir de, olmayabilir de. Böylece yazar, dünyadaki kötülüklerin çoğunun gizli, saklı olduğunu sergiler.

Oyunun gücü, içerdiği töresel öğelerdedir. Dorfman, kendi ilkelerini bir dizi siyasal ve duygusal tartışma içinde sunar: İşkence yapanlar ve işkence görenler bir arada nasıl yaşayabilir?

Toplumsal denge uğruna gerçek feda edilmeli midir? Yalan ve iftiranın sürüp gittiği bir ülkede yaralar nasıl sarılır? Bu sorular, demokrasinin temeli olan ulusal denge ve birlik zedelenmeden nasıl yanıtlanır?

Uluslararası Af Örgütü ve İşkence Kurbanları Tıp Vakfı, 1991 yazında, oyunun İngiltere'deki provaları süresince, tiyatroya Şili'de yaşanmış gerçek olaylardan örnekler sağlamıştır.

Oyunun adı, Claudius'un şiirinden esinlenerek Franz Schubert'in yazdığı bir lied ve bir dörtlüden alınmıştır.

FİLİZ OFLUOĞLU